

ಯಾರು ಹೊಣೆ?

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198438

UNIVERSAL
LIBRARY

ಯಾರು ಹೊಣೆ ?

ಬಿ. ಆರ್. ವಾಸಪ್ಪ

೧೯೬೩

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಎಸ್. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಮಂಗಳೂರು ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರ
ಧಾರವಾಡ

CHECKED. 1951

Checked 1963

Checked 1963

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವು ಲೇಖಕರದು

ಬೆಲೆ ೧-೦-೦

Checked 1969

ಮುದ್ರಕರು :
ಎಸ್. ಎಮ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಲಲಿತ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸೋದರಮಾವನೋ ಅಕ್ಕನ ಗಂಡನೋ ಮಾಡುವ ರೂಢಿ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಅದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದಿಡಲು ಮುನ್ನಡಿಕಾರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೋದರಮಾವನಂದಿ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ನನ್ನ ತರುಣಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ವಾಡಪ್ಪಿಯವರು ಈ ಸೋದರಮಾವತನವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಲು ಯಾಕೆ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದರೋ ನಾನರಿಯೆ. ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಸೋದರಮಾವತನವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆತನ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಗಳು ಸಮೀಪದ ಹತ್ತುಗಡೆಯ ಮನೆತನಗಳೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆರ ಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿತು. ಅದೊಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡಲಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ಕಷ್ಟ ನಿಷ್ಕರಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನವೊಂದು ಸಿಕ್ಕುವುದಾದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ ?

ಶ್ರೀ ವಾಡಪ್ಪಿಯವರು ಬರೆದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಗೆಯ ಅಚ್ಚಿನ ಹಸಿ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಓದಿದರೂ ನಾನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸದ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಓದುಗರಿಗೂ ಹೀಗೆಯೆ ಅನಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಹಾರೈಕೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಮಾದರಿಯ ಏಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂಡಿವೆ. ಅವು ಕಥೆಗಳ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದೊಂದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿತದ, ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಹ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನಗಾವ ಸ್ವಕೀಯ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಗಳು ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಪರಕೀಯರ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಹೊಂದಿದ

ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆ ' ಬೂಬೂ 'ನ ಬಾಳು ಸಮುದ್ರದಾಳದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ರತ್ನವೇ ಸೈ. ನಿಂಗನಂತಹ ಕೃತಜ್ಞರು ಈ ಕೃತ ಕರ್ಮದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. " ಗಂಗೆ ಅಳಿದ ಗಂಗಮ್ಮ " ಗುಣಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಪಂಥಗಳ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮೋಟಾರ ಮಹಮ್ಮದರನ್ನೂ ನೀವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು, " ಸುಡು ನನ್ನ ಪಿಶ್ಚವಿದ್ಯಾಲಯ ಪದವಿಯನ್ನು " ಎಂದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುವ ಅನಾಥ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಂಡು ನೀವೂ ಲೇಖಕರಂತೆ " ಯಾರು ಹೊಣೆ " ಎಂದು ಪೆಚ್ಚಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಇಂದಿನ ಜನ ಜೀವನದ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನು ಹಿತಮಿತವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೀಕಿಸಿರುವರು. ಅದರೇ ಅವು ಎಲ್ಲೆಯೂ ಕಟುವಾಗಿಲ್ಲ.

ಲೇಖಕರದು ಅಶಾಸ್ತ್ರವೈಯೇ ಹೊರತು ವಿಷಾದದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ. ಬಾಳುನೆಯಲ್ಲಿಯ ಚೆಲುವಿನ ಅರಿವು ಅವರಿಗಿದೆ. ಇಂದು ನಮಗೆ ಬೇಕಾದುದೂ ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿ.

ಶ್ರೀ ವಾಡಪ್ಪಿಯವರನ್ನೂ ಎಳೆವರೆಯದ ಬರೆಹಗಾರರು. ಅವರ ಮುಂದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಉನ್ನತವಾದ ಬಾಳೇ ಇದೆ. " ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಕಾ ಬುದ್ಧಿಃ " ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯವಸಾಯವಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ವಾವ್ಯಯ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅವಕಾಶವೂ ಅರ್ಹತೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಇವರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮೂಲ ಧನವಂತೂ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಉದ್ಯಮ ಶೀಲತೆ, ಕರ್ಮಕೌಶಲ, ಸನ್ನಿವೇಶಸೌಕರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಶ್ರೀ ವಾಡಪ್ಪಿಯವರಿಗೆ ಲಭಿಸಲೆಂದು ಕಾರೈಸುತ್ತೇನೆ; ಹರಸುವ ಹಿರಿಮೆ ನನಗಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ
ಕಾರ್ಯಾಲಯ
೧೭-೧೨-೧೯೪೯

ನಾಯಕ ನೆಂಕಟರಾಯ

ನನ್ನ ನುಡಿ

ನನ್ನದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಥಾಸಂಕಲನವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ಬಹುದಿವಸಗಳಿಂದ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆ ಕೆಲಸವು ನನ್ನ ಹಲವು ಗೆಳೆಯರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಈಗ ಫಲಿಸಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಚಿಕ್ಕಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪವಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ವಸ್ತುವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕುರಿತುದಾಗಿದೆ. ಸಿಹಿ, ಕಹಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಸತ್ಯಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ನೋಡುವ ದೆಂತು ? ಸತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಂಡುದನ್ನು, ಅನುಭವಿಸಿದುದನ್ನು, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ, ಕಂಡ, ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. “ ಗಂಗೆ ಅಳಿದ ಗಂಗಮ್ಮ ” ಒಂದು ಪವಾಡರೂಪದ ಕಥೆಯಾದರೂ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಜನಜೀವನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಇರಲಿ. ಇದು ನನ್ನ ಸಂಕಲನದ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಪ ರೇಷೆಯಾದರೂ—ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚುವದು ಸಹೃದಯ ವಾಚಕರನ್ನೇ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲಾರೆ.

ಇನ್ನು ಮುನ್ನಡಿಯ ವಿಚಾರ. ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಡಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಶ್ರೀಮಾನ ನಾಯಕ ವೆಂಕಟರಾಯರು ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವ ನನಗೆ ಮುನ್ನಡಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ಅವರ ಸೌಜನ್ಯವೇ ಸರಿ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಋಣಿ. ಈಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದು ತೊಂದರೆಯದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತಹದಲ್ಲಿಯೂ ಲಲಿತ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಒಡೆಯರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಮುದ್ದಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶಕರನ್ನೂ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಾರೆ. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಗದಗಕರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಹೋಳಿ ಕಟ್ಟೆಯವರು ಅನೇಕ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ನೆರವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ನಾನು ಉಪಕೃತ.

ಪರಿವಿಡಿ

ಯಾರು ಹೊಣೆ ?

ಮುನ್ನುಡಿ	
ಸನ್ನನುಡಿ	
(೧) ಬೂಬೂನ ಬಾಳು	೧- ೭
(೨) ಮೌನವು ಮುದ್ದಿಗಾಗಿ !	೮-೧೩
(೩) ನಿಂಗನ ನಂಬಿಗೆ	೧೪-೨೨
(೪) ಎರಡುದೃಷ್ಟಿ !	೨೩-೩೦
(೫) ಗಂಗೆ ಅಳಿದ ಗಂಗಮ್ಮ	೩೧-೩೭
(೬) ಮೋಟರ ಮಹಮ್ಮದ್	೩೮-೪೭
(೭) ಯಾರು ಹೊಣೆ ?	೪೮-೫೨

ಬೂಬೂನ ಬಾಳು

ನಮ್ಮೂರು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ. ಹಳ್ಳಿಯಿಂದಕೂಡಲೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಶೇಷಣಗಳೂ ಬರಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಸುತ್ತಲೂ ಹಸುರಾಗಿ ಒಪ್ಪುವ ಹೊಲಗಳು, ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿ ಹೋಗುವ ದಾರಿಗಳು, ಅವುಗಳ ಎಡ ಬಲಕ್ಕೆ ನೀಳವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಹುಣಿಸೆ-ಬೇವಿನ ಮರಗಳು, ಇವೆಲ್ಲ ದೂರ ದಿಂದ ಬರುವವರಿಗೆ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವವು, ಊರ ಹತ್ತಿರವೇ ಹಾಲು ತುಂಬಿಟ್ಟಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಪುಟ್ಟಕೆರೆ; ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಆಲದ ಮರ; ಅದರ ರೆಂಬೆಗಳು ನೀಳವಾಗಿ ಜೋಕಾಲಿ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಅಲೆದಾಡುವವು. ಈ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಹಾಯ್ದುಹೋಗಲು, ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೂರ ಶಾಲೆಯಿದೆ. ತುಸು ದೂರ ಹೋಗಲು, ಮುಂದೆ ಬರುವುದು ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನು. ಬಿಸಿಲುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು, ಜನರಿಗೆ ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆಳಲು ಕೊಡುವ ಈ ಆಲದ ಮರ ವನ್ನು ಯಾರು ಕೊಂಡಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ? ನಾನು ಸಣ್ಣವನಿರುವಾಗಲೇ ಈ ಆಲದ ಮರದ ಪರಿಚಯ ನನಗೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವುದರ—ಶಾಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅದರ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉಯ್ಯಾಲೆ ಆಡಿ ಹರ್ಷಪಟ್ಟುದರ—ನೆನಪು, ಈಗಲೂ ನನಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುರ.ಪನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಅಷ್ಟೇಕೆ ? ಆ ರೆಂಬೆ ಕೈತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಮುಖ ಒಡೆದುಕೊಂಡು, ಕೈ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತ ನಿಂತಾಗ “ ಬೂಬೂ ” ಬಂದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮೈದಡವಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ನೆನಪು ಮನದಲ್ಲಿ ಇಣಕಿದಾಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹರ್ಷದ ನಗೆಯು ಮಿನುಗುವುದು !

‘ ಬೂಬೂ ’ ಎಂದು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದ ಬಳಿಕ ಅವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ತುಸು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ

ಎನಿಸುವುದೀಗ. ಬೂಬೂನ ಸಮಾಚಾರ ನನಗೂ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಅಲ್ಪವೇ ; ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ತಿಳಿವು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅವಳು ನಮ್ಮ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪೂರ್ವದ ಇತಿಹಾಸ ಮಸುಕು ಮಸಕ ! ಇತಿಹಾಸವೆಂದ ಕೂಡಲೆ ನೀವು ಬಾಬರ್-ಹುಮಾಯನರ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆ, ಎಂದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇತಿಹಾಸ ಬೇಡ, ಸಮಾಚಾರ ಎನ್ನಿರಿ; ತುಸು ನನಗೂ ಹಗುರಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಹೇಳಲು ಸರಳವಾಗುವುದು. ಇತಿಹಾಸ ದಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುವಾಗ ತಪ್ಪಿ ನಾನು ಮೊಳಕೈ ಮುರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ನಮ್ಮ ಮೇಷ್ಟರಿಂದ ! ಅಕಬರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಇಸ್ವಿ ಹೇಳುವ ಬದಲು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಧುರೀಣನಾದ ಹರಿಹರನ ಇಸ್ವಿ ಹೇಳಿ, ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಈಗ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಹಾಳು ಹರಟೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಬೂಬೂನ ಸಮಾಚಾರ: ಬೂಬೂ ಯಾವ ಊರವಳೆಂಬದನ್ನು ನಾನರಿಯೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ಇರಹತ್ತಿದುದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದಾಗ. ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮೂರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅವಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವಳು. ಅಂತೂ ಬುಬೂನಿಗೂ ನಮ್ಮೂರಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಬಹಳ ದಿನಗಳದೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವುದರ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಬೂಬೂ ಬಡವಿ; ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಯಾವ ಸಂತತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಎಂದೂ; ಅವಳಿಗೂ ಮರೆತಿರಬೇಕು ! ಅಂತೂ ಏಕಾಕಿ ಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದರೂ ಅವಳ ಜೀವನವು ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿರುವಂತೆ ನಮಗನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೊಂದು ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಮಕ್ಕಳಂತಿರುವ ನಾಲ್ವಾರು ಮೇಕೆಗಳು. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಹೊರಟಳೆಂದರೆ ಸಂಜೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ರೂಢಿ. ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲು ಹೊರೆ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊರೆ ತರುವಳು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಬೇಸರವಾದಾಗ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಡುವಳು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಮೋಹರಮ್ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬೂಬೂನ ಉತ್ಸಾಹ ನೋಡುವಂತಹದು. ಇದ್ದ ತನ್ನ ಹಸಿರು ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟು, ಯಾರ

ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನಾದರೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ಹೋಗುವಳು. ನಾನೇ ಅವಳ ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಷ್ಟೋಸಲ ಅಟ ನೋಟಗಳನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಆಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿ ! ಒಬ್ಬರ ಹಂಗೂ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಡ. ಹೀಗೆ ಅವಳ ಜೀವನ ಏರು ಇಳಿತವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತ ಹರಟುವಳು. ಅವಳ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾದಂತೆ ಬೂಬೂನಿಗೂ ನನಗೂ ಸಂಬಂಧ ತಪ್ಪು ತೊಡಗಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಕಲಿತು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ನೌಕರನಾಗ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ! ಬೂಬೂನ ಸಂಗಡ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹರಟುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಲ್ಲುವದಲ್ಲ ! ನನ್ನ ತಾಯಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಕುಳ್ಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಹೇಗೋ ಕಸವಿಸಿ ಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಕಬರನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಗೋಲವನ್ನೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಬೂಬೂ, ನನ್ನ ತಾಯಿ, ಇನ್ನುಳಿದ ಹೆಂಗಳೆ ಯರು ಒಳ್ಳೇ ಸವಿಯಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹರಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿ ನನಗೆ ಒಳಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದು, ' ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ' ಎಂದು ನನ್ನ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸು ಆಗ ನೋಯುವುದು. ಆದರೂ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತಿ ರಲಿಲ್ಲ—ಕಾರಣ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ !

ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲ—ನಮ್ಮೂರು ಹಳ್ಳಿಯೆಂದು. ಹಳ್ಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವವರಾರು ? ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಸಿಂಹದಂತಹ ನಾಯಿಗಳು ಬೇರೆ! ಗುರು ತಿಲ್ಲದ ಜನ ಅಡ್ಡಾಡುವುದೇ ತೊಂದರೆ. ಕತ್ತಲೆ ಮುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬೆಳಕನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತಾಯಿ—ಅಕ್ಕನ ಜೊತೆಗೆ, ಕಟ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಏನನ್ನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆಗ ನನಗೆ ಬಿಡುವಿನ ದಿನ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಈಯತ್ತೆ ಪಾಸಾಗಿದ್ದೇನೆ ! ಎಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವವರಾರು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ವಿಚಾರ ತುಂಬ

ರಭಸದಿಂದ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಂದು ಯಾಕೋ ಬೂಬೂ ಇನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ನುಡಿದರ.: “ ಯಾಕೋ ಬೂಬೂ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಮನೆಗೆ; ಕತ್ತಲೆಯ ದಿವಸ ! ” ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಬೂಬೂನ ಮೇಕೆಗಳು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿದುವು. ಬೂಬೂ ಬಹಳ ರಸಿಕಳು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೊರೆ ಚಿಲ್ಲಿ, ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದವಳೇ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಲ್ಕುಎಳೆಯ ಸವತೀಕಾಯಿಕೊಟ್ಟು “ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡಬೇಡ, ನೀನೇ ತಿನ್ನು ! ” ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಆಗ ಆದ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಲದು. ಆ ನೆನಪು ಬೂಬೂನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಈಗಲೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತಹದು. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಬೂಬೂ ಬಹಳ ಲೋಭಿ ! ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಕತ್ತಲು ದಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಬೂಬೂ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ರಮ್ಯನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಹು ಸವಿಯಾಗಿ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಾಯಿ “ ಗುರ್ ಗುರ್ ” ಎಂದಿತು. ಬೂಬೂ ಓಡಿಹೋಗಿ “ ಯಾರವರು ? ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ತಾನೇ ಒಳ್ಳೇ ಹರ್ಷದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ “ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಬಂದ ! ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ, ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಬ್ಯಾಗು ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಎಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರಲಿ, ಬೂಬೂ ಹೆರವರ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೆ ಬೆರೆತು ಬಿಡವಳು. ಓಣಿಯ ಮಕ್ಕಳಂತೂ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ ! ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಬಹಳ. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗ ಸ್ವೇಮ ಕೂಡ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬೂಬೂ, ಯಾವ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಳುತ್ತಿರಲಿ—ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವಳು. ಅದರ ಹಿಡಿತ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅಳುವ ಹುಡುಗರು ನಗ ಹತ್ತುವುವು—ಅವಳ ಆ ಮಾಟಕ್ಕೆ !

ಬೂಬೂ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಮಮತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಜರುಗಿತು: ನಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಮನೆ ಈರಪ್ಪ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ದುಡ್ಡಿನ ಕೊರತೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಬೂಬೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು

ಕೊಂಡಳು. ಹೇಗಾದರೂ ಗಂಗವ್ವನನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಸಲ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು, ಗಂಗಮ್ಮನಿಗಾಗಿ ತಾನೇ ಒಂದು ಹಸಿರು ಸೀರೆ ತಂದು, ಈರಪ್ಪನಿಗೆ ಏನೋ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ, ಗಂಗವ್ವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಳು. ಗಂಗಮ್ಮ ಈಗ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ. ಆಕೆ ಮೊನ್ನೆ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಬೂಬೂ ನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಏನನ್ನೋ ಕೊಡಹೋದರೆ, ಬೂಬೂ ಅವಳ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದಳು. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಕೇಡಾದರೆ ತಾನೇ ಓಡಿ ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಮೈ ಕೈಗಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುವಳು. ಬಣ ಜಿಗರ ಶಿವಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ, ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಬೂಬೂ ಅಂದು ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಹಣ್ಣಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೆ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಹುಡುಗರು ಅವಳನ್ನು 'ಅವ್ವಾ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತವೆ !

ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೂಡಹಾಕಿ ಹಾಡು ಹೇಳುವುದು, ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತಿನಿಸನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಂಚುವುದು— ಹೀಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮೋಜಿನ ಸಂಗತಿ ಬೂಬೂ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು

*

*

*

*

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವೆ. ಮರುದಿನಸದಿಂದ ಬೂಬೂ ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅವಳ ಒಳನೋವು ಆಗ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೊರಡುವ ದಿನ ಅವಳು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೆ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಯಾಕೋ, ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ ! ಮುಂದೆ ವರುಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಲ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ರೂಢಿ ನನ್ನದಾಯಿತು. ಬರಬರುತ್ತಾ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ಸೇರದಾಯಿತು. ಬೂಬೂನ ನೆನಪು ನನಗೆಲ್ಲಿ ? ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಬೂಬೂ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಳು. ಆದರೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅನೇಕ ರಮ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅವಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು; ಈಗ

ನನಗೆ ಕಥೆ ಕೇಳುವ ಹವ್ಯಾಸವೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ಕಲಿತು ಸುಧಾರಿಸಿದವ ಬೇರೆ ! ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೀಗ ಅಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೂಬೂ ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದವಳು. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳು ಆದಂತೆ, ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಸು ಬದಕಲಾಗಿದ್ದಳು ಮಾತ್ರ !

ಕಾಲವು ಯಾರಿಗೂ ಅರಿವು ಇರದಂತೆ ಜಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಜೂನಿಯರ್ ಬಿ. ಎ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಗದ್ದಲವಂತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಟ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟೆ. ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂದು ಕೂಡ ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಡಿಗೇ ಹೊರಟೆ. ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಗಾಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ತಲುಪಿತು. ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿದವರೇ ಕೆಲವು ಜನ. ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಕುತ್ತ, ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳಾಟಕ್ಕೆ ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಅಂಜುತ್ತ, ಮನೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದೆ. ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಕಂಡು ತುಸು ಮನಕ್ಕೆ ತಗುರೆನಿಸಿತು. ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕೂಡಲೆ ಊಟದ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಬೂಬೂನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ನಡುವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ! ಇರಬೇಕಾದವಳು. ನಾನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವಳ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ; ಬಾಗಿಲು ಇಕ್ಕಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ: “ ಬೂಬೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ? ” ಎಂದು. ತಾಯಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು “ ಬೂಬೂ ಹೋಗಿ ಹಳೆಯ ಮಾತಾಯಿತು ” ಎಂದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹನಿಕಂಡಿತು ! ಈ ಮಾತು ಹೊರಡಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಬೂಬೂ ಅವರ ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಗಳತಿಯಂತೆ ಬಾಳಿಹೋದಳು. ನನಗೂ ಸಹ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹುಡುಕುವ ಮನುಷ್ಯನ ಗತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ತಾಯಿ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು: “ ಅವಳು ಸತ್ತಾಗ ನೆರೆದಷ್ಟು ಜನನನ್ನು ಇನ್ನಾವಾಗಲೂ ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಬೂಬೂನನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಹಾಡಿ ಅಳುವವರೇ, ಬಹಳ ಗುಣವಂತಿ ! ನಮ್ಮ

ವತಾರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈರಡು ವರುಷ ಇದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಡವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆತು ಒಂದಾಗುವವಳು ” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ನಾನು ಕೂತೂಹಲದಿಂದ “ ಅವಳ ಊರು ಯಾವುದು? ಗಂಡ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೇ ಅವಳಿಗೆ ?” ಎಂದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯ ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಂತೆ: ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿವು ಬರುವಮೊದಲು ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿ ತೀರಿದ್ದರಂತೆ ! ಅವಳು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷದವಳಾದಾಗ, ಅವಳ ಒಜ್ಜಿ ಅವಳನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಗಂಡ ತೀರಿದ; ಯಾವುದೂ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸೊಗಸೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜೀವಿಸಿದವಳಂತೆ. ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಬೂಬೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ! ನಾನು ಮೂರು ವರುಷದವನಿದ್ದನಂತೆ ! ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಹರ್ಷ ಬಡುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ. ತಾನು ತೀರುವ ಮೊದಲು ಆಕೆ ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ—ತನ್ನ ದೆನ್ನುವುದೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನದೆಂದು ದುಡಿದು, ಬಾಳಿ, ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹುಟ್ಟಿ, ಎಲ್ಲಿಯೋ ತೀರಿಹೋದ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿ—ನಾನು ಒಂದು ಬಿಸಿಯುಸಿರನ್ನು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೂಡಿಸಿದೆ.

—

ಮಾನವ ಮುದ್ದಿಗಾಗಿ!

ಮೋಹನರಾಯರು ರಗ್ಗಿನ ಮುಸುಕು ತೆಗೆದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಲು ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವವು ಜಾರಿ, ಸೂರ್ಯನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದುದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಪ್ಪು ಗಾಢವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಗೈದಿದ್ದರು. ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ Bed Lamp ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಶಾಂತವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಕಾಲವು ಮಳೆಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ, ತಂಪು ತಗಲಬಾರದೆಂದು ಕಿಟಕಿಗಳೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಇಕ್ಕಿದ್ದರು. ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಮಳೆಹನಿಗಳು ಬೀಳುತ್ತ ತೊಟತೊಟನೆ ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು. Black Board ದ ಮೇಲೆ ಖಡುವಿನಿಂದ ಉದ್ದ ಗೆರೆಗಳನ್ನೆಳೆದಂತೆ ಕಿಟಕಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳ ಬಿರುಕುಗಳಿಂದ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮೋಹನರಾಯರು ತಮ್ಮ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ “ ಟಿಕ್ ಟಿಕ್ ” ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ಗೂಟಕ್ಕೆ ತೂಗು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದರು: ಆಗ ಲ|| ಗಂಟೆಯಾಗಿದ್ದಿತು !

ಇತ್ತ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗೃಹಿಣಿ ಇನ್ನೂ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ದೀರ್ಘ ವಾಗಿ ಉಸುರೆಳೆಯುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗುವು “ಮುಸ್—ಮುಸ್ ” ಎನ್ನುತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು !

ಮೋಹನರಾಯರು ಆಫೀಸಿಗೆ ೧೧|| ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಹೋಗು ವವರು. ಸುಂದರಿಯು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಹೊಸ್ತಿಲಿಗೆ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನಿಕ್ಕಿ ಕಿರುದನಿಯಲ್ಲಿ “ ಏಳು ನಾರಾಯಣಾ ಏಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ ” ಎಂದು ಉದಯರಾಗವನ್ನು ಅನ್ನುತ್ತ “ ಸ್ನೋ ” ಹೊತ್ತಿ ಸುವ ವೇಳೆ ದಾಟಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಮೋಹನರಾಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಂಶಯಗಳೆರಡೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡವು. ಗಾಳಿಯು ಹಂಚುಗಳ ಸಂದಿ ನೊಳಗಿಂದ ಸುಯ್ಯಾ ಎಂದು ಬೀಸಿತು. ಮೋಹನರಾಯರೂ ತಾವೂ

ಮುಸುಕು ಎಳೆದುಬಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಫೀಸ್ ? ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿ ! ಏನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವದು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ತಾನೇ ಎದ್ದು ನಡುಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ಕಿಟಕಿ ತೆಗೆದರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯು ಏಳಬೇಕೆಂದು. ಆದರೆ ಗಾಢನಿದ್ರೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮೋಹನರಾಯರ ಕೋಪವು ಇವ್ಯಡಿಸಿತು. ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇ “ ಸ್ನೋ ” ಹೊತ್ತಿಸಿ ಚಹಾ ಮಾಡಿಟ್ಟರು. ಆದರೂ ಸುಂದರಿಯು ಇನ್ನೂ ಎಳಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರು ಬಸಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಚಹಾ ಕುಡಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಂದರಿಯು ಎದ್ದು ಮೋರೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಚ್ಚಲಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಮೋಹನರಾಯರು ‘ ಕೆಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಂಗಿಗೆ ಚಹಾವನ್ನಿರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಫೀಸ್ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದರು. ಅದೇನೋ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕೆಲಸವು ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು ! ಆದರೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಹುರುಳು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇಕೆ ? ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ನಲಿದು ಚಹಾ ಕೊಡುವ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯು ಏಳುವದು ಹೊತ್ತಾದುದಕ್ಕೆ ರಾಯರಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೊಗಸೆನಿಸಲಿಲ್ಲ ! ‘ ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿನ ‘ ಫೈಲು ’ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುವಿಡಾಕಿದರೂ, ಒಂದನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಮುಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಕಾಯಿತು ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು. ‘ ಡ್ರಾ ’ ತೆರೆದು ಒಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರು. ಕಡ್ಡಿ ಕರೆದು ಹೊತ್ತಿಸಿದರೇನೋ ಸಿಜ, ಅವರ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಿದ್ದಿತೋ ಬಲ್ಲವರಾರು ? ಬಿಳಿ ಬತ್ತಿ ತಾನೆ ಸುಡಲಾರದೆ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಯಿತು.

ರಾಯರು ಎದ್ದು ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೋರೆ ಹಾಕಿ ನೋಡಿದರು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಧಾರೆಗೆಟ್ಟ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಜನರು ತಮ್ಮ ಧೋತರಗಳನ್ನು ಮೇಲೆಕ್ಕೇರಿಸಿ, ಛತ್ರಗಳ ಚಾಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬದಿಯ ಬೀದಿಯಿಂದ ರಾಯರ ಗೆಳೆಯ ವೆಂಕಟರಾಯರು Over-coat ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೂಗಿದರು. “ ಏನು ಮೋಹನರಾವ್—ಪೇಟೆಗೆ ಬರುದಿಲ್ಲ ? ” ಮೋಹನರಾಯರ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಹಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೇಕೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬಹುದು ನೀವು. ಮೋಹನರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಚಹಾವಿಲ್ಲದೆ ಕಳಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ....

ಅಷ್ಟ ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನವರು! ಇಂದು ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆಸುವದೇ ತಾವು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟರು.....ಚಹ ಮಾಡಿಸುವ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಯರು ಪಲ್ಲಿಯ ಗಂಟೆನೊಡನೆ ಮನೆ ಸೇರಿದರು. ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರು. ಅಡಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಸುಂದರಿಯು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಯರು ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ, ತಾವೇ ನೀರು ತೋಡಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನದ ಕಾಟ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಬಚ್ಚಲವನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವದರೊಳಗಾಗಿ ತಾಟು ಬಟ್ಟಲಗಳು ಅಣೆಯಾಗಿವೆವು ಮಣೆಯ ಮುಂದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಯರು ಬಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅಂದಿನ ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರು ಉಪ್ಪಿಲ್ಲದ್ದು ! ಪಲ್ಯ ಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದು !! ಅನ್ನವು ಹಂಚಕ್ಕೆ ! ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಅಸತಾ ಹೊಂದಿ ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧು ಸೇರಿದವು ! ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದ ರಾಯರು ಮಾತಾಡುವದೆಂತು? ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅತ್ತಿಷ್ಟು ಇತ್ತಿಷ್ಟು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಎದ್ದೇ ಎದ್ದರು. ೧೧|| ಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಗಡಿ ಬಡಿಯಿಂದ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೊರಟರು.

ಸುಂದರಿಯು ಪತಿಯ ಮೌನಕ್ಕೆ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆದರಿದಳು. ಹಾಗೂ ಅರೆಊಟ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಮರುಗಿದಳು. ಮಾಡುವುದೇನು....? ತನ್ನದೇ ತಪ್ಪು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಗು ಒಂದಿದೆ ಯಲ್ಲ ! ಅದರ ಅಳುವು....ನಗುವು ! ಮೋಹನರಾಯರು ಹೊರಟ ಕೂಡಲೇ ತಾನೂ ಇದ್ದಷ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಊಟಮುಗಿಸಿದಳು. ರಾಯರು ೪ಗಂಟೆಗೆ ಚಹಕ್ಕೆ ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದಳು. ಸರಿಯಾಗಿ ೪ ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ರಾಯರ ಸುಳುವಿಲ್ಲ ! ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು ಮಗುವನ್ನಾಡಿಸುತ್ತ. ಮೋಹನ ರಾಯರು ಬರದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನದೆ ಮಾಡಿದ ಚಹ ವನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಇರಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಪಾಪ !! ಕುಳಿತು ಕುಳಿತು ಬೇಸತ್ತು, ಮಗುವನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಾ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರ ಸಂಗಡ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಳು.

ಮೋಹನರಾಯರು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದರು. ಅವಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ತಾಪವೆಂದರೆ—ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಒಂದೂ ಕೂಡಾ ನಗುವಿನ ಮಾತಿಲ್ಲ ಅವಳೊಂದಿಗೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಎಷ್ಟು ರಸವತ್ತಾದ ಹರಟೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವೋ? ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಗೊತ್ತು! ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿಯ ಮುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಸುಂದರಿಗೆ ಎತ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ರೂಢಿ. ನಡುನಡುವೆ ಅವಳ ಮಗುಳು ನಗೆ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊರಳಿಸುವ ಚಾಪಲ್ಯ! ರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆವೇಶ!! ಇವೆಲ್ಲವುಗಳು ಜರಗತಕ್ಕವೇ. ಆದರೆ ಇಂದು? ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಷ್ಟು ವೇಳೆ ಮಾತಾಡಿಸದಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದ್ದಿತು! ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಮಾಡಿ ೫ ಹೊಡೆಯಲು ಬಡಿಗೆ ತಿರುವುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರಲು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ !! ಮೋಹನರಾಯರು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಸುನಗುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ಸುಂದರಿಯು ಇಂದು ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತಮ್ಮೆಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀಗದ ಕೈಯಿಂದ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ನೋಡಿದರು—ಮನೆಯು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು, ಲೋಡುಗಳು ಗಂಜಿಯ ಒಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಒರಗಿದ್ದವು. “ ಟೀಬಲ್ ” ದ ಮೇಲೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು. ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಒರಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ “ ಸ್ಪ್ಯಾಂಡ ” (ದೀವಿಗೆ) ಕಂಡಿತು. ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಮರುದಿವಸ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೊಂದು “ ಇಸ್ರಿಯ ” ಶರಟು ಕೋಟುಗಳು ತೂಗು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ರಾಯರು ತುಸು ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದರು. ಶರಟೆಗೆ ಗುಂಡಿಗಳು ತಿರುವುಮುರುವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ರಾಯರು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನಕ್ಕರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ.

ರಾಯರು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸುಂದರಿಯು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಳು ಅವಳು ಮೆಟ್ಟಲು ಏರುವದಕ್ಕೂ ರಾಯರು ಬಾಗಿಲ ಎದುರಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ನಿಲುಗನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತು ಸುಂದರಿಯು ಧಾವಿಸಿ ಬರುವಾಗ ಸೆರಗಿಗೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯ ಗುಲಾಬಿ ಕಂಟಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ತನ್ನ ಹೂಗಳನ್ನು ನುಡಿದು ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತು ಹೊರಟಿರುವಳೆಂದೋ ಏನೋ! ಹೃದಯ

ದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೀತಿಯು ಉಕ್ಕೇರಿ, ಹೊರಸೂಸಿ ಮತ್ತೆ ಅಡಗಿತೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಕೊರಳಲ್ಲಿಯ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯು ತುಸು ಕಂಡು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿತು. ಸುಂದರಿಯು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಸೆರಗನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಳು. ರಾಯರು ಮುಗುಳುನಗೆ ಒಂದನ್ನು ಸೂಸಿದರೇನೋ ನಿಜ—ಆದರೆ ಮಾತಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಂತಿದ್ದಿದ್ದರೆ “ ಏನು ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿಯ ನಟಿ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ ” ಎಂದು ಅನ್ನ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ ನೀವು ಡೌಲು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದು ಅವಳ ಉತ್ತರ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೋಹನರಾಯರ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹೀಗೆ “ ಏನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲವು ಹಾಳಾ ಗುವದು, ನಮ್ಮದೇನಿದೆ ? ” ಎಂದು. ರಾಯರು ತಾವು ತೀರ ಸಾದಾ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆಂದು ಅವರ ಮತ. ಡೌಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ರಾಯರು “ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಡೌಲು ಈಗ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ರೂಢಿ.

ರಾಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ದಿವಸ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಹೊಸದು ಬರಹತ್ತಿದೆ. ಈಗ “ These are the days of fashion ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವಿದು. ಮೊದಲು ಶರಟಿನ ಕಾಲರ ಗೇಣು ಉದ್ದ ಯಾಕೆ, ಇನ್ನೂ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ರೂಢಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಧುನಿಕರ ಕಾಲವಿದು ....ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದ್ದು....ಬಡತನದ್ದು—ಅದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆನಗಲದಷ್ಟೇ ಕಾಲರ ಹೆಚ್ಚಿಸುವದು ನಾವು ! ಇದರಂತೆಯೇ ಕೋಟಿನ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಜವಾನ ರಾಶಿ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಳತೆ ಬಿಟ್ಟು ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ತಳದವರೆಗೆ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವದು ಹೋಗಿ, ಅಂದರೆ Retrenchment ಆಗಿ ೨, ೩, ಇಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕಂದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕುಮಾಡಿ ಬಿಡುವ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸೀರೆ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗೇಣಿನಿಂದ ಅಂಚನ್ನು ಅಳಿದು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ ? ಈಗ ! “ ಅಂಚಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕೂಡಿರಿ ಎಂದು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲವೆ ? ಇದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ “ These are the days of fashion ” ಎಂದು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ ಕಥೆ ಹೇಳುವದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿ.

ಹೀಗೆ ನಗುವಿನ ಹರಟೆಗಳು ಆಗತಕ್ಕವುಗಳು ಪ್ರತಿದಿನವು-ರಾಯರಿಗೂ ಸುಂದರಿಗೂ. ಇಂದು ಮೋಹನರಾಯರು ವಿರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ 'Times' ಓದುವದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದಂತೆ ನಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೂಗು ಬಂದಿತು. "ಎಷ್ಟು ಅಳತಿಯೋ ಅಳು" ಎಂದು. ರಾಯರು ನೀಟಾಗಿ ಕುಳಿತು ಒಳಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಿದರು. ಸುಂದರಿಯು ಮಗುವನ್ನು ತಂದು "ಕರಕೊಳ್ಳಿರೇ ಇವನನ್ನು....ಎಷ್ಟು ಕಾಡಿಸುವದು!" ಎಂದು ಮಗುವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ರಾಯರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವಿನ ಮೈ ಬಿಚ್ಚಿಗಾಗಿದೆ!....ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಯಿಲೆ!! ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದು ಉಚಿತವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ರಾಯರು ಮನಗಂಡು-ತಾವೇ "ಆಲ್ಲಾ, ಕಿಟ್ಟಿಗ ಜ್ವರ ಬಂದದ್ದು ಹೇಳಬಾರದ ನನ್ನ ಮುಂದ....ಆ-ಂ-ಂ ಏನಂದೀ s s". ಸುಂದರಿಯು ನಡುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು "ನೀವು ಮಾತೇ ಆಡಲಿಲ್ಲ....ನಾನರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು?" ಎಂದು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡಳು. "ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಬರತೀರೇನು?" ಎಂದಳು.

"ಎಂಥ ಹುಚ್ಚಿ ನೀನು....ಮಗುವಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆಯಾದರೂ ಕೂಡಾ ಹೇಳಬಾರದೆ?" ಎಂದನ್ನುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮಗುವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಸುಂದರಿಯು ಕಪ್ಪು ಬಸಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಮಗುವು ಕಪ್ಪು ಬಸಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಹಾರಿತು. ದಂಪತಿಗಳೇವರು ಮಗುವಿಗೆ ಮುದ್ದುಕೊಡಲು ಬಾಗಿದರು.....ಇತ್ತ 'ಸ್ಪೋ' ಭರ್ ಅನ್ನುತ್ತಿತ್ತು.

ನಿಂಗನ ನಂಬಿಗೆ

ಹೊಸಳ್ಳಿ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣದಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂದವಾಗಿದೆ. ಬೆಳವಲ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರಿ ಬಯಲೆಂದು ಟೀಕೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಹೊಸಳ್ಳಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ — ತಾನು ಮಲೆನಾಡ ಮಗಳೆಂದು ! ಊರ ಸುತ್ತಲೂ ಎಲೆ ತೋಟಗಳು, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿರಚುವ ಯಾತದ ಬಾವಿಗಳು, ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಮೈಗೆ ತುಸನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಗಾಳಿ — ಹೊಸೂರಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಳೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಊರ ಹತ್ತಿರವೇ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ಹಳ್ಳದ ಎರಡೂ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾಯಾಗಿ ಒರಗಿರುವ ಪಚ್ಚಪಯರಿನ ಹೊಲಗಳು, ಪರಊರಿಂದ ಬಂದವರಿಗೆ, ಹೊಸೂರ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ !

ಹೊಸೂರು ಚಿಕ್ಕದೆಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹೊಸೂರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವವು — ಗುಡಿಸಲು. ತುಸು ಒಳಗೆ ಬಂದರೆ ಹಂಚಿನ ಚಪ್ಪರಗಳು. ಊರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವಾರು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗಳು. ಆಯಿತು ಇದುವೇ ಹೊಸೂರು ! ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟದ ಸ್ವಾಮಿ ರಾಯರನ್ನು ಅರಿಯದವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿರಾಯರು ಊರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಬದುಕುವ ಹದವು ಅವರಿಗೆ ಜನ್ಮತಃ ಬಂದುದು. ಹೊಸೂರು ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತಿರವೇ ಅವರಿಗೊಂದು ತೋಟವಿದೆ. ತುಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೊಂದು ಅವರ ಹೊಲವೂ ಉಂಟು. ಊರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ — ತೀರ ಸಣ್ಣದಲ್ಲದ ಮನೆ ಇದೆ. ಮನೆಯ ಮಡದಿಯಂತೂ ರಾಯರ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಸರಿ ! ರಾಯರಿಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಸಂತತಿ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ರಾಯರು ಸುಖಿಗಳು. ಸ್ವಾಮಿರಾಯರು ಊರ ಜಗಳಗಳು ಸಬ್ಬದಂತೆ ಹಾಗೂ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯದಂತೆ ಹದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಹಳ್ಳಿಯ

ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿಡುವದರಲ್ಲಿ ಬಹುಬಲ್ಲಿದರು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಂದು ಬೆಲೆ ಇದೆ.

ಸ್ವಾಮಿರಾಯರಿಗೆ ಆ ಊರ ಸಂಗಣ್ಣಶೆಟ್ಟರಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹಳ. ಸಂಗಣ್ಣಶೆಟ್ಟರಾದರೂ ರಾಯರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೆಳೆತನದ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನಾತನಾಡುವರು, ನಗುವರು, ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವರು. ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ಶೆಟ್ಟರೂ ಸ್ವಾಮಿರಾಯರೂ ಕೂಡಿ ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರೂಢಿ. ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಬಿಳಿ ರುಮಾಲ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಮೊಚ್ಚಿ ಮೆಟ್ಟಿ, ಶೆಟ್ಟರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದು “ಏಳಪ ಸ ಶೆಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಇಷ್ಟ ಕರಗಲಿ!” ಎಂದು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವರು. ಶೆಟ್ಟಿ ಯಾದರೂ ವಿನೋದ ಪ್ರಿಯ. “ಶೆಟ್ಟಿಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೆಳೆದರ ಊರಾಗಿ ನಾಕ ಜನಕ್ಕೆ ಸಾಲ ಸಿಕ್ಕಿತು ತಿಳಿತ?” ಎಂದು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುವ. ಹೀಗೆ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಪ್ರತಿದಿನಸದಂತೆ ರಾಯರು ಒಂದು ವಿನ ಶೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಶೆಟ್ಟಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಾಮಿರಾಯರು “ಯಾಕೋ....ಶೆಟ್ಟಿ ಬಹಳ ವಿಚಾರ ನಡದದ?” ಎಂದರು.

“ಸ್ವಾಮಿರಾಯ! ಬಾಳೇವು ಬವಕು ಬೆಳೆಬೇಕಾದರ.....ನಾವು ಸ.ಮ್ಮನ ಇರಾಕ ಆಗುದ.ಲ್ಲಾ....”

“ಅಂದರೇನೋ ಪುಷ್ಪ ಹೇಳಲಾ”

“ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಬಾರದ ನಿನಗ....ನಿನ? ಇದ್ದದ್ದು ಇಟ್ಟಕೊಂತ ಹೋದರ ಸಾವುಕಾರ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗೋದ?”

“ಅಂದರ ತುಡುಗ ಮಾಡಬೇಕಂತಿಯೇನು?”

“ಅಲ್ಲಲಲ್ಲ! ಇದಕ ನೋಡ ನಿಮಗ ಸ.....ರಾಯರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು.”

“ಅಲ್ಲೋ ಶೆಟ್ಟಿ ಇದ್ದ ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲ ಸಾವುಕಾರ ಆಗೋದಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕಂತಿ ಏನು?” ಎಂದು ರಾಯರು ನಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಎದುರಿ ನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವಾರು ಹಳ್ಳಿಗರು ದನ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಶೆಟ್ಟಿ “ಸ್ವಾಮಿರಾಯ, ಈ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರನ

ಇರುದ್ದುಲ್ಲ ನೋಡು ” ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅದಕ್ಕೇ ಸ್ವಾಮಿರಾಯ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹವ್ಯಾಸ ಇರುದ್ದುಲ್ಲ ನೋಡು. ಚಿಂತಿ ಅವರ ಹತ್ತರ ಬರು ದುಲ್ಲ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ಕೈಬಡಿದಿ ಬೀಸಿದರು. ರಾಯರು ನುಡಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ಶಿಟ್ಟಿಯ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿಟ್ಟಿಯು ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ “ ಸ್ವಾಮಿರಾಯ ನೀ ತ್ವಾಟದಾಗಿರು ...ನಾ ಈಗ ಬರತೇನಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದನಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಜನರ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟ ! ಸ್ವಾಮಿರಾಯ ಸಾವುಕಾಶವಾಗಿ ತೋಟವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ತೋಟದಲ್ಲಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗಿ, ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ “ ರಾಮ ರಾಮ ” ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಸಂಗಣ್ಣ ಶಿಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ವಿನಯದಿಂದ ನಿಂತು “ ಶರಣರೇ ಶಿಟ್ಟರ ” ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಶಿಟ್ಟರು “ ಏ ನಿಂಗ್ಯಾ ನಾ ನಿನಗ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು ಅಂಗಡೀಕಡೇಬಾ ಅಂತ. ” ಎಂದು ನಿಂಗನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಗವ್ವರಿಸಿದರು. ನಿಂಗ ಸಾವುಕಾಶ ವಾಗಿ “ ಶಿಟ್ಟರ ಇನ್ನೆರಡ ದಿವಸ ತಡೀರಿ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಊರಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾಳರಿ ” ಎಂದ.

“ ಎಲೆ....ನೀ ಬಾಳ ಬೆರಕೆ ಆದೇಳು. ನೀ ಬಾಳ ನಿಮ್ಮ ಅವನ ಮಾತ ಕೇಳಾವ. ಸಾಲಾ ಮಾಡುಮುಂದ ನಿಮ್ಮ ಅವನನ್ನ ಕೇಳಿ ಮಾಡಿದೇನು ? ” ಶಿಟ್ಟರ ಸಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಕ್ಕರು. ನಿಂಗನು ಮಾತ್ರ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡ. ಸಾಲದ ಶೂಲ ಸಾಮಾನ್ಯವೆ ? ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೊಬ್ಬ “ ಏ ನಿಂಗಣ್ಣ, ನೀ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ. ನಿನಗ ತಿಳ್ಯಾಕಿಲ್ಲ ಕೇಳು—ಶಿಟ್ಟರ ಮರ್ಜಿ ಕಳಕೊಂಡರ ನೀ ಬಾಳೇವು ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಿ ? ಹೋಗು. ಶಿಟ್ಟರು ಹ್ಯಾಗ ಹೇಳತಾರ ಹಾಗ ಮಾಡು. ಅವರು ಬಡವರ ಭಾಗ್ಯವು ತಿಳಿತ ಮಳ್ಳ ! ” ಎಂದ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಂಗ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ “ ಆತರಿ ಶಿಟ್ಟರ ರಾತ್ರಿ ನಿಮ್ಮ ಅಂಗಡಿ ಕಡ್ಯಾಕ ಬರತೇನಿ ” ಎಂದು ದನಗಳನ್ನು ಮುಂಡೆ ಹೊಡೆದ. ಇತ್ತ ಶಿಟ್ಟರು ತ್ವರಿತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಸ್ವಾಮಿರಾಯರ ತೋಟ ಸೇರಿದರು.

ಈ ಸಂಗತಿ ಜರುಗಿ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಎಂದಿನಂತೆ ಸ್ವಾಮಿರಾಯರು ಸಾಯಂಕಾಲ ತಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ತುಸು ಕತ್ತಲೆಯೇ ಆಯಿತು. ವೇಳೆಯಾಯಿತೆಂದು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ರಾಯರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂಗನ ತಾಯಿ, ಮಲ್ಲ ರಾಯರ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಏನೋ ದುಃಖ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ರಾಯರು ಬಂದೊಡನೆ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು “ಎಪ್ಪಾ ನನ್ನ ನಿಂಗನ್ನ ಉಳಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಒಳಹತ್ತಿದಳು. ರಾಯರಿಗೆ ಇದಾವದು ತಿಳಿಯದೆ “ಏ ಮಲ್ಲವ್ವ ಎದ್ದರ ಏಳು. ನಿನ್ನಗೇ ನಾಗೇದ ಹೇಳು” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಮಲ್ಲವ್ವ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ “ಎಪ್ಪ ನಮ್ಮ ಊರ ಮುಂದಿನ ಹೊಲಾ ಶೆಟ್ಟರ ಬಾಯಾಗ ಬಿತ್ತರಿ ಹ್ಯಾಗಾರ ಮಾಡಿ ಬಡವ ನಿಂಗನ್ನ ಉಳಿಸಿರಿ. ನಾ ಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಶೆಟ್ಟರು ನಿಂಗನ್ನ ಬೆದರಿಸಿ ಕಾಗದ ಬರೆಸಿಕೊಂಡಾರ್ರಿ.”

“ನಿಂಗ ಶೆಟ್ಟರ ಕಡೆ ಯಾಕ ಸಾಲಾ ಮಾಡಿದ್ದ ?”

“ನಾ ಊರಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ನೋಡಿ ಹೊಲ ಬರೆಸಿಕೊಂಡಾರ್ರಿ-ಬೆದರಿಸಿ. ನಮ್ಮ ನಿಂಗ ಎತ್ತು ಕೊಳ್ಳಾಕ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಂದಿದ್ದ !” ರಾಯರು ತುಸು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಶತಪಥ ಮಾಡಿ ಲೋಡಿಗೆ ಆತು ಕುಳಿತು ಕೊಂಡರು. ಅಂದು ಶೆಟ್ಟಿಯು ತಮ್ಮೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾವಕಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ರಾಯರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಬಡ ನಿಂಗನ ಗೋಣು ಮುರಿಯುವ ಹಂಚಿಕೆ ಕಂಡು ಮನದಲ್ಲಿ ಮರುಗಿ “ಏ....ಮಲ್ಲವ್ವ ನಿನ್ನ ಮಾರಿ ನೋಡಿ ನಾ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡತೇನಿ ಹೊಲಾ ಬಿಡಿಸಿಕೋ ತಿಳಿತಿಲ್ಲೋ”

“ಎಪ್ಪಾ ದೇವರು ನಿಮಗ ಚಲೋದು ಮಾಡ್ಲಿ” ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹರಿಸಿ ಮಲ್ಲವ್ವ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ನಿಂಗ ಮಲ್ಲವ್ವ ಕೂಡಿ ತಮ್ಮ ಹೊಲ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಶೆಟ್ಟರಿಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಒಡೆಯಲಾರದ ಒಗಟವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಹೊಲದ ಹತ್ತರವೇ ಇರುವ ನಿಂಗನ ಹೊಲ ತನುಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹಾಕಿದ ಶೆಟ್ಟರ ಹೊಂಚು

ಬಯಲಾಯಿತು. ಶೆಟ್ಟಿಯೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ರಾಯನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿರಾಯನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ಸರ ಬಡಕತ್ತಿದ. ಎದುರು ಮಾತನಾಡುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಶೆಟ್ಟರಿ ಗಿರದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಮಿರಾಯರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಗತಿಸಿದವು. ಈಗ ಸ್ವಾಮಿರಾಯರ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವದಕ್ಕೆಹೋಗಿದ್ದ. ಮಗಳ ಮದುವೆಯಂತೂ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿರಾಯರು ದುಡ್ಡಿನ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿದಿವಸ ರಾಯರಿಗೂ ಅವರ ಪತ್ನಿಗೂ ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಾದವು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ರಾಯರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗಿ ಸೊರಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶೆಟ್ಟಿ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ! ಒಂದು ದಿನ ರಾಯರು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎಂದಿನಂತೆ ತೋಟದ ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ನೇಯುತ್ತಿತು. ವಿಚಾರ.....ವಿಚಾರ ತಲೆ ತುಂಬಿ ವಿಚಾರ ! ಹೀಗಿರ.ವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಯೋಚನೆ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುವವ, ಅವನ ಹತ್ತರ ತುಸು ದುಡ್ಡು ಸಿಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಲ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳೆಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ತಿರುವುತ್ತಿರುವ ಕರಿಯಪ್ಪನಿಗೆ “ ಏ ಕರಿಯಪ್ಪ ಬಾ ಇಲ್ಲೆ ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಕರಿಯಪ್ಪ ರಾಯರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಟ್ಟನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ-ಬಂದು ತುಸು ಗಡುಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ “ ಯಾಕರೇ....ರಾಯರ ? ” ಎಂದ. ರಾಯರು ತುಸು ಮೆಲ್ಲಗೆ “ಕರಿಯಪ್ಪಾ ನಾ ನಿನಗೊಂದು ಮಾತಕೇಳತೇನಿ” ಅದಕ್ಕೆ ಕರಿಯಪ್ಪ “ಅದೇನಿ....ಅಂಥಾದು” ಎಂದು ಸಂಶಯವನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡ. ರಾಯರು ಅವನ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತರಾಗಿ “ ಮತ್ತೇನು ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದರ ಕೊಡು ಸಾಲ ಅಂತ ” ಎಂದರು. ಕರಿಯ ತುಸು ನಕ್ಕು “ ರಾಯರ ನಿಗನ್ನರ ಕೇಳಿ. ನಿಮ್ಮ ತೋಟ ಮಾಡಾಕ ಅಡ್ಯಾಡಾಕ ಹತ್ತಾನು ” ಎಂದು

ಕೊಂಕು ನುಡಿದ. ಶೆಟ್ಟಿ ಊರಿಂದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆ ಒಡೆದಿತ್ತು ! ಈ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕರೆಯನಾಡುವನೆಂದು ರಾಯರು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ತುಸು ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿತು.

“ ಕರೆಯಪ್ಪ ನೀ ನನ್ನ ತೋಟೆಗ, ನಿನ್ನ ಜಿಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ತೋಟೆ ಕೊಡುವಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನಗ ಸಾಲಕೊಡುವ ಬ್ಯಾಡ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ “ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡು; ನಾ ಹರಕತ್ತ ಮಾಡಿದೆ ” ಎಂದರು. ಕರೆಯ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕಾಲ್ದಿಗೆದು; ಧಾರಣೆಗಳ ಏರು ಇಳಿತಗಳಿಂದ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೆಟ್ಟರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ತೋಟೆಗ ಕರೆಯಪ್ಪ ಮೊದಲಿನಂತೆ ದುಡಿಯದಾದ. ವಸುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗನಿಗೆ ಪ್ರತಿತಿಂಗಳ ಹಣಕಳಿಸಬೇಕು. ರಾಯರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಹೊಳೆಯ ದಾಯಿತು. ವಿಚಾರದಿಂದ ತಲೆ ಭಾರವಾಗಿರಲು ರಾಯರು ಮನೆಯಕಡೆಗೆ ಸಾವುಕಾಶವಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯುತ್ತಿತ್ತು !

ರಾಯರ ಮನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟರ ಅಂಗಡಿ. ರಾಯರು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬರುವದಕ್ಕೂ ಶೆಟ್ಟಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತು ! ಶೆಟ್ಟಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ “ ರಾಯರ ಬರಿ....ಯಾಕೋ ಬಹಳ ಸೊರಗಿರಿ ? ನಮ್ಮ ಕಡ್ಯಾಕ ಈಗ ಬರೋದ ಬಿಟ್ಟೀರಿ ! ” ಎಂದು ರಾಯ ರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ.

“ ಶೆಟ್ಟೀ ಮನಸ್ಸಿನ್ಯಾಗ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲ....ನಡದದ್ದತೀರಿತು “ ಎಂದು ನಿರುತ್ತಾಹದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎಳೆದರು.

“ ಬ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿರಾಯರ ಒಳ್ಳೇಕ. ಕುಂದ್ರಿ.... ” ಎಂದು ಶೆಟ್ಟಿ ರಾಯ ರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದ. ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ರಾತ್ರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಿತು; ರಾಯರು : “ ಶೆಟ್ಟೀ ನಿನ್ನ ಸಾವಕಾಶಕ್ಕೆ ದಿನ ದಿನ ಬೆಳಿಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ನನಗ ದುಡ್ಡಿನ ಕೊರತಿ ತಪ್ಪಲೊಲ್ಲದು ” ಎಂದು ಲೋಡಿಗೆ ಆತು ಕುಳಿತು ನುಡಿದರು. ಶೆಟ್ಟಿ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕು:-

“ ನಾ ಅದೀನಿ ನಿಮಗ್ಯಾಕ ರೂಪಾಯಿ ಚಿಂತಿ ? ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ಅಷ್ಟು ತೋಗಲರಿ ” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನುಡಿದ.

“ ಶೆಟ್ಟಿ ನಿನ್ನಂತ ಗೆಳೆಯಾ ಇದ್ದರೆ ನನಗೇನ ಚಿಂತಿ ? ”

“ನಮಗೇನಿ ರಾಯರ ಸಾಲಾಕೊಡೋರು....ತೊಗಳ್ಳೆಲ ರೂಪಾಯಿ” ಎಂದ.

ಶೆಟ್ಟಿಯ ವ್ಯವಹಾರ-ಚಾತುರ್ಯ ರಾಯರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶೆಟ್ಟಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ರಾಯರ ಮಗಳು. ಪದ್ಮೆಯ, ವಿವಾಹದ ಕಾರ್ಯ ದುಡ್ಡಿನ ತೊಂದರೆ ಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ರಾಯರು ಈಗ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಮುಂದು-ವರಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಬೀಗತನದ ಸಂಬಂಧ ಪುನಃ ನೆನೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ತಮ್ಮ ಶ್ಯಾಮನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು ನಿಶ್ಚಿತ ಸಿದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಲಗ್ನವಾಗ ತಕ್ಕದ್ದು. ರಾಯರ ಮಗನೂ ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದ. ಮದುವೆಯೂ ಆಯಿತು ! ಮಗಳನ್ನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿ ರಾಯರೂ ಅವರ ಪತ್ನಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಶೆಟ್ಟಿಯು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಜಾಲ ಹೆಣೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ! ರಾಯರು ಶೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಂಬಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆದಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅವನ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು

ಒಂದು ದಿನ ಮಂಜಾನೆ ರಾಯರು ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಡಸಾಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಲೋಡಿಗೆ ಆತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮುಖದಮೇಲೆ ಸಮಾಧಾನದ ಕಳೆಯು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ! ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವು ಕಾಶವಾಗಿ “ ಹರಿನಿನ್ನೊಲಮೆಯು ಆಗೋತನಕ....ಅರಿತು ಸುಮ್ಮನಿರುವದು ಲೇಸು ” ಎಂದು ಗುಣುಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ನಿಂಗ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಂದು ರಾಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

“ ಯಾಕ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಏನ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ” ಮಲ್ಲಪ್ಪ ನಿಂಗನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಮತ್ತೆ ರಾಯರು

“ ನಿಂಗಾ ಮತ್ತೇನ ಪೇಚ ತಂದೀದಿ ? ”

ನಿಂಗ ಸಗುತ್ತ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಂದು “ ಎಪ್ಪಾ ನಾ ಒಂದ ಮಾತ ಕೇಳತೇನಿ ಸಿಟ್ಟುಗಬ್ಬಾಡ್ತಿ.”

“ ಏನೇ ಮಲ್ಲವ್ವ ನಾ ಎಂದರೂ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಮಾತ ಆಡೇನ ? ಇರಲಿ ಈಗ ಏನ ಬೇಕು ? ”

ಮಲ್ಲವ್ವ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ “ ಎಷ್ಟಾ ನೀವು ಶೆಟ್ಟರ ಕಡೆ ಸಾಲಾ ತಂದೀರಂತ ! ”

ಮಲ್ಲವ್ವನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ “ ನಿನ್ನ ಯಾರ ಹೇಳಿದರು ಈ ಮಾತು ? ” ಎಂದರು.

“ ನಾ ನಿನ್ನೆ ಹೊಲದಿಂದ ಬರೋ ಮುಂದ ಶೆಟ್ಟರು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ತಗೊಂಡು ಒದರಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದರಿ....ಸಾಲಾ ವಯ್ದಿವರು ತಿರುಗಿ ಕೊಡ್ಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ”

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಯರು ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟರು. ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಾನ ಹೋಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನೊಂದರು. ಶೆಟ್ಟ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರೂ—‘ ಶೆಟ್ಟ ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಚುಚ್ಚಿತು; ರಾಯರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತದ್ದು ಕಂಡು ನಿಂಗ:

“ ಎಪ್ಪ ನಾ ಬಡವ, ನಿಮಗ ಗೊತ್ತೇ ಅಯಿತಿ. ಆದರ.... ”

“ ಆದರ ಏನೋ ನಿಂಗ ” ಎಂದು ರಾಯರು ಮೌನ ಮುರಿದರು.

“ ನಮ್ಮ ಅವನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ....ಹಾಗ ದುಡ್ಡು ಅಟ ಗಂಟ ಮಾಡೇನ್ರಿ....ನಿಮಗ....? ”

“ ನೆಟ್ಟಗ ಹೇಳೋ ನಿಂಗ....ಏನುಮಾಡಬೇಕಂತಿ ? ”

“ ಎಪಾ ನೀವು ಈ ಗಂಟು ಶೆಟ್ಟರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಿಡ್ರಿ....ನಿಮ್ಮ ಮಾನ ಅಂದರ ನಮ್ಮ ಮಾನ ಇದ್ದಾಂಗ್ರಿ ? ”

ರಾಯರು ಮಲ್ಲವ್ವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಮಲ್ಲವ್ವ “ ನೀವು....ಏನು ತಿಳಕೋ ಬ್ಯಾಡ್ರಿ....ನಿಮ್ಮ ಹತ್ಯಾಕ ನಮ್ಮ ಗಂಟಿದ್ರ....ನಮ್ಮ ಮನುಗ ಇದ್ದಾಂಗ್ರಿ, ನಿಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆ ಇಲ್ಲರಿ ? ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ತಾಯಿ ಮಗನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ರಾಯರು ಧ್ಯಾನ ಮಗ್ನರಾದರು. ಒಮ್ಮೆ ಮನಸ್ಸು ಸರಳ ಜೀವನದ ನಿಗನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶಿಟ್ಟಿಯ ಹೀನ ವೃತ್ತಿಗೆ ಹೇಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮಲ್ಲವ್ವ ಇದಾವದನ್ನು ಅರಿಯದೆ “ ಎಪ್ಪಾ ಸಂಜೀನ್ಯಾಗ ಬರತೇವ್ವಿ ” ಎಂದು ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಯರ ಮಡದಿ ನಡುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತ ರಾಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಮೌನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲವೆ ?

ಎರಡು....ದೃಷ್ಟಿ!

ದೀಪಾವಳಿಯು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದಿತು. ದೀಪಾವಳಿಯನ್ನು ನಾವು ಪಂಚಾಗ ನೋಡದೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆ? ದೀಪಾವಳಿ ಪೂರ್ವರಂಗದ ಸುಳಿವು ನವಗೇ ಗೊತ್ತೇ ಆಗುವದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕರಚೀಕಾಯಿ, ಚಿರೋಟಿಗಳನ್ನು ಕರಿಯುವ ಕಮರು, ಇನ್ನೂ ಒಂದು; ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಟವಾಡ ಹೋಗುವ ನನ್ನ ತಂಗಿಯು ಹಾಡು ಗಟ್ಟಿಮಾಡುವದು. ನವಗೇ ದೀಪಾವಳಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರದಿದ್ದರೂ....ಹುಡುಗರಿಗೆ....ದೀಪಾವಳಿ ಬರುವುದು ಹುರುಪಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಶ್ಯಾಮ ನನಗೆ ಅಕಾಶಪುಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಸಾರೆ ಹೇಳಿ,....ಅಳುವದು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಪ್ರತಿ ವರುಷ ನನಗೆ ದೀಪಾವಳಿಯ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು.

ಇವೆಲ್ಲ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈಗ Return Tickets for Diwali... ಎಂಬ ರೇಲ್ವೆ ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ದೀಪಾವಳಿಯ ಆಗಮನವನ್ನು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ!

ನಾನೂ ಓದಿ...ಓದಿ...ಬೇಸತ್ತಿದ್ದೆ. Return ticket ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಪ್ರವಾಸ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಮುಗಿದಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ Return ticket ನ ವಿಷಯ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಒಂದೆ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ತಂದೆಯವರ ಮುಂದೆ ಪ್ರವಾಸದ ಮಾತೆತ್ತಬೇಕೆಂದು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ....ಬೇಕಾದರೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ತಂದೆಗಿಂತ-ತಾಯಿಯ ಕರಳು ಹೆಚ್ಚಿನದಂತೆ. ಅದು ನಿಜ. ನಾನೇ ಕೇಳಿದ್ದರೆ....ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾಗಿ!

ಊಟದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ತಂದೆಯವರು ಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟು

ಮೊದಲಿನ ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ನಡೆದಿದ್ದಿತು ! 'ಕೇಶವಾಯನಮಃ....ಅಲ್ಲಾ ! ನೀ ಊಟಾ ಮಾಡುಬಿಟ್ಟೇನು.... ಹರೇನಮಃ' ಎಂದು ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ತಂದೆಯವರು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು ! ಇರಲಿ—ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ !

ಏನೋ ತಂದೆಯವರ ಅಂಜಿಕೆಗೋ....ಅಥವಾ....ಮನೆತನದ ಮೂಲ ಭೂತ ಹಕ್ಕು ಕಳೆಯಬಾರದೆಂದೋ....ನಾನು, ಅಣ್ಣನೂ....ಎಂಜಲ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮೂರು ಸಾರೆ ಆಚಮನದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ 'ಹಂತಿ-ತಿರುವಿ' ಊಟ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಅತ್ತಿಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಗುರುವಾರ. ತಾಯಿಗೆ ಉಪವಾಸ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಅಣ್ಣನ ಮಗುವನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಏನನ್ನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ತಾಯಿ ನನ್ನ ಪ್ರವಾಸದ ವಿಷಯದ ಮಾತನ್ನೆತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಊಟ ಸಾಗದಾಯಿತು. ಮರುದಿನವೇ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. "ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ದುಡ್ಡಿನ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರ ಬಲು ಕಠಿಣ" ಎಂದು ತಂದೆಯವರು ಹಲವು ಸಲ ನುಡಿದದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನನಗೆ ಹಣ ಕೊಡುವವರೂ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನಾನು ಒಳಒಳಗೆ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಲೇ ಊಟ ನಡೆಸಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಾಯಿಯವರು ಶಾಮನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ 'ಶಾಮನ ಸಂಗಡ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿಯಂತ-ಊಟಾ ಲಗೂ ಲಗೂ ಮಾಡು' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಇಷ್ಟು ತಾಯಿಯವರ ಬಾಯೊಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವದೊಂದ ತಡ, ಅಣ್ಣ 'ಏನೋ-ರಾಮು-ಮುಂಬಯಿಗೆ-ಹೋಗೋ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ? ನನ್ನ 'ಹೊಲ್ಡಾಲ್' ಯಾಕ ತೊಗೊಂಡಿ, ಬೇಕಾದರೆ ಆಕೀದು ತೊಗೊ-ತುಸು ದೊಡ್ಡದದ !' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿರಬೇಕು. ತಾಯಿಯೂ ಅಣ್ಣನೂ ನಾನು ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು

ಭಾವಿಸಿದರೋ ಏನೋ ? ‘ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಹಿಡಿತದೋ ರಾಮು’ ಎಂದು ಆತ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿದರು.

ನೋಡಿ, ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡದಲೆ ಹೇಳುವುದು ಕಠಿಣ. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ರೊಕ್ಕದ ವಿಷಯ ! ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು-ಯೋಚನೆಮಾಡಲು ಅವಧಿ ಸಿಗಲೆಂದು ಒಂದು ಲೋಟ ನಿರನ್ನತ್ತಿದೆ ! ತಂದೆ ಯವರು ನನ್ನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ನಡೆದರು.

‘ ನೀ ಒಬ್ಬನ ಹೋಗುತ್ತೀಯೋ ಯಾರಾದರೂ ಜೋಡಿಯಾಗಿದ್ದಾರೋ-ರಾಮು ?’ ಎಂದರು

ಈ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಾಯಿಯವರು ಬೇರೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನಗು ಮುಖದಿಂದ ‘ ಈಗಲ್ಲ ಜೋಡಿ ? ಮುಂದಿನ ವರುಷ-ಬರತಾಳಲ್ಲ ! ಆಗ-ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ! ಯಾಕೋ ರಾಮು ?’ ಎಂದು ನಕ್ಕರು.

‘ ಹ-ಹ-ಹ-ಹಾ-ಕಿವುಡುಗೊಂದು-ಆ ಅನ್ನೋ ಚಟ ಇದ್ದಾಂಗೆ ಈಕೆಗೆ....ಲಗ್ನದೊಂದು ಹುಚ್ಚು !’ ಎಂದು ತಂದೆಯವರು ಅಣ್ಣನವರ ಕಡೆಗೆ ಮುಖತೆರಿವಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಎಂಟು ವರುಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಅವರೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತಿರಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳವರಿಗೆ, ಅವರೂ ನಿರಾಳವಾಗಿ ನುಡಿದರು. ‘ ನನಗೊಂದು ಗಂಟಾಕಿ ಇಟ್ಟಾಳ. ಇನ್ನು....ರಾಮುಗೊಂದು....ಕೊರಳಿಗೆ....ಕಟ್ಟಿದಳಂದರ....ಆಕಿ....ತೊಡೀಮ್ಯಾಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ತಾಸೂ ಕೂಸು ಕೂಸೂ !!’ ಅಣ್ಣನ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆತ್ತಿಗೆ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತಾ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು. ನಾನು ಲಗ್ನದಮಾತನ್ನು ಮರೆಸಿ ೭೫ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಾಕೆಂದು ಅತಿ ಸಾವಕಾಶ ನುಡಿದೆನು. ಊಟ ಮುಗಿಯಿತು. ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲವೂ ಪ್ರವಾಸದ ತಯಾರಿ ಸಾಗಿತೆನ್ನಿ ! ಮರುದಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ....ಊರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಸದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ.

ಗಾಡಿಯ ವೇಳೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಳು “ ಲಿಂಗ ” ಟಾಂಗಿಯವ ನನ್ನು ಕರೆತಂದ. ರಾತ್ರಿಗಾಗಿ ದಶಮಾ ಡಬ್ಬಿಯು ಸಿದ್ಧವೇ ಇತ್ತು ! ನಾನು ಹೊರಡುವ ಮುಂದೆ ಶ್ಯಾಮಾ-ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗ-ಗುರುಗುಟ್ಟುತ್ತ ನಮ್ಮ

ತಾಯಿಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಜಗ್ಗಹತ್ತಿದನು. ತಾಯಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ “ಶ್ಯಾಮಗೆ....ಮೋಟರ....ತೋಗೊಂಡು ಬಾರೋ....ರಾಮೂ ” ಎಂದರು. ನಾನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ “ಅತ್ತರ ತರೊದಿಲ್ಲ ಮತ್ತೂ ಆ....ಅತ್ತರ ಪತ್ರಾ ಬರದು ಬಿಡು ” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಟಾಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ.

ಸ್ವೇಶನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಹುಡುಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಗಾಡಿಯು ಬಿಟ್ಟಿತು. ನಾನು ಮೊದಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದು ಹೊಳೆಯದೆ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿ ನನ್ನೂಗಿನ ರಮಣೀ ಯತೆಸುನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದೆ, ಗಾಡಿಯು “ ಗಡ-ಗಡ-ದಡ-ದಡ ” ಎನ್ನುತ್ತ ನಮ್ಮೂರ ಸೀಮೆ ದಾಟಿ ಚಾದಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವದು ? ಸಾಕಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಲು ಹತ್ತಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯೇನೋ ರಸಭರಿತವಿದ್ದರೂ ನಿರಸವಾಗಿಯೇ ತೋರಿತು ನನಗೆ. ಅದೆಕೋ....ನಾನರಿಯೆ....ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಈಗ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಬೇಸರಿಕೆಯೆನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದವರು ಮರಾಟಿಯವರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಭಾಷೆ ನಡೆದೀತೆ ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದವರೇ....ಅಂದ ಬಳಿಕ ?

ಗಾಡಿಯು ಸಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿತು....ನನ್ನ ಗೋಣ ಅಲುಗಾಡಿಯೇ ಅಲುಗಾಡಿತು ! ತೂಕಡಿಸಿ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಮಲಗಿ ಕೊಂಡೆ. ಎಷ್ಟು ಸ್ವೇಷನ್ನುಗಳು ಹೋದವೋ ನಾನರಿಯೆ. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. “ ಮಿರಜ ” ಸ್ವೇಶನ್‌ದಲ್ಲಿಯ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚತ್ತೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಫಲಹಾರದ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಅಲೆದಾಡಿದೆ. ಹಸಿರು ಕೆಂಪು ದೀವಿಗೆಯ ಗಾರ್ಡರೂ ಅಡ್ಡಾಡಿಯೇ ಅಡ್ಡಾಡಿದರು. ಹುಡುಗರಂತಹ ಸೀಪಿ ಉದಲೇಯಿಲ್ಲ ! ಅದರಲ್ಲಿ ಅದು ‘ ಜಂಕ್ಷನ್ ’ ಸ್ಥಳ ! ಬಿಡುವ ವೇಳೆ ೮-೪೦ ಕ್ಕೆಂದು ‘ ಗೈಡ್ ’ ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು; ಗಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ; ಅಂತು ವೇಳೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡರೆ ರೈಲ್ವೆ ಕಂಪನಿಯಿಂದಲೇ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು !!

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವೂ ಗಾಡಿಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಪ್ರಯಾಸ ದಿಂದ ಜಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನೂ ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬರಗಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಎಡದ ಕಡೆಯ “ಸೀಟಿನ” ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬಳು ಒಂದು ಕೂಸಿನೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಬಹುತರ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಅಳುವ ರೂಢಿ....ಮೇಲೆ.... ಮೇಲೆ ಅಲಾರಂ ಹೊಡೆದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಆ ಕೂಸು! ಸಂಸಾರ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲವಲ್ಲ ! ವೀರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂಥ ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯ....ರೋದನ ಸ್ವರ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. !....ಅಂದ ಬಳಿಕ.... ನಮ್ಮ....ನಿಮ್ಮ....?

ಮೂಡಣದಿಕ್ಕು ನಸುಗೆಂಪಿನಿಂದ ರಂಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ತಂಗಾಳಿ.... ಸಿಳ್ಳೆಂದು ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಡಿಯು-ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಕಿರುಚುತ್ತ ತನ್ನ ಕಪ್ಪಾದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕಾರುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು. ಯಾವದೋ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸ್ಫೇಶನ್ನು ಅಡವಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ರೈಲು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ನಾನು ಚಹ ಕುಡಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅತಿ ಬೇಸರಕೆಯಿಂದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸಂಜೆ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಮುಂಬಯಿ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ—ನೀವು ಹಲವರು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ನಾನು ತಪ್ಪಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳುವದು-ಅದು ಬೇಡವೇ ಬೇಡ. ಮೊದಲೇ ತಂತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆನಾದ್ದರಿಂದ-ಗೋಪು ಸ್ವೇಶನದಲ್ಲಿ “Wel-Come” ಮಾಡಲು ನಿಂತಿದ್ದ. ಈವರು ಟ್ರಾಮ್ ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು-ಕಾಲೇಜ ಹಾಸ್ಟೆಲಿಗೆ ಹೋದವು. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ-ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರ ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ನಾನು ಎಳೆಂಟು ದಿವಸ ಸುಖವಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಪುನಃ ನನ್ನೂರಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು- ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅವನು “ನಾನೂ ಪುಣೆಯವರೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿವಸ ನಿಂತು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು” ಎಂದನು. ಅಂದು ಸಂಜೆಗೆ ನಾವು ಪುಣೆಗೆ ಹೊರಟೆವು. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನು ತನ್ನದೇನೋ ಕೆಲಸವಿರುವದೆಂದು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ‘ಸ್ವೇಶನ್’ಕ್ಕೆ ಅತಿ-ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ‘ಮಾಧವಾಶ್ರಮ’ ಎಂಬ ಹೊಟ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡೆ.

ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಜೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಊರೊಳಗೆ ತಿರುಗಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಹಾಯ್‌ಸ್ಕೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು ! ನಾನು ಹಾಗೆ ಅಲೆದಾಡಿ ‘ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್ ರೋಡು’ ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಲು ಮನೆಗಳ ಮಧ್ಯದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಓರ್ವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅದು ಎಂದೋ ನೋಡಿದ ಮುಖ! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈಗ ಅವಳು ಯಾವನದಿಂದ ತುಂಬಿದ ದೇಹದಿಂದ, ಗುರುತಿ ಸಲು ಕೂಡ ಬರುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವದೆಂತು ? ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಳ್ಳಿ “ಅಲ್ಲಿ ಬರಿ....ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ” ಎಂದನು. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡಿಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ ಹುಡುಗ ! ಇವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನವರಿಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹುಡುಗನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೊರಟೆ. ನಾನು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಲೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು “ಯಾಕ ರಾಮಣ್ಣ, ನನ್ನ ಗುರುತು ಹತ್ತಿಲ್ಲವೇ-ನೋಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋದಿ ?” ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಹಿಂದಿನ ನೆನಪು ಆಯಿತು. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ತಂದೆಯವರು ಇದ್ದರು. ಇವರ ಮನೆಯವರಿಗೂ ನಮಗೂ ಪರಿಚಯ. ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು—ಸಣ್ಣವಳು—ಆಗ. ಹಿಂದಿನ ವಿಚಾರ ನೆನೆದರೆ ನನಗೆ ನಗು ಬರುತ್ತಿದೆ—ಈ ಕಮಲುವನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೊಡೆದು ಅವರ ತಾಯಿಯಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುರುತು ಬೇಕಿನ್ನೇನು ? ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಕಮಲುವೇ “ಬಾ ರಾಮಣ್ಣ ಒಳಗೆ” ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಏನೂ ತೋಚದಾಯಿತು. “ನಾನು ಮಾಧವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ.

ನಾನು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಾಧವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಊಟ ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಒರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಎಡಕೈಯಲ್ಲಿಯ “Viceroy” ಸಿಗಾರೇಟ ಸಾವುಕಾಶವಾಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೊಗೆ ತೂರುತ್ತಿತ್ತು.

ಊಟದ ಜಡತ್ವಬುದಲೋ ಅಥವಾ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ತಿರುಗಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಆಯಾಸವಾದಂತಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ತಾನೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಪುನಃ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ನಡೆದಿರಲು-ಒಬ್ಬ ಆಳು ನನ್ನ ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು-“ ರಾಮ ರಾಮ-ಧಾರವಾಡ ಅನ್ನುವವರು ತಾವೇ ಏನು ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಯಾಕೆ-ನಾನೆ-ಯಾರಾದರು ಬಂದಿರುವರೋ ? ” ಎಂದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಓರಿಗೆಯವರೇ ಆದ ತುಸು ಎತ್ತರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ “ ರಾಮರಾಮ-ನಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಈ ಹೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ ” ಎಂದುಹೇಳಿ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ನಾನು ಅವರಿಗೆ ‘ ಬನ್ನಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಧವಾಶ್ರಮದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಚಹಾ ತರಲು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ವಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡೆ.

“ ಕಮಲಕ್ಕನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿ ೭-೮ ವರುಷಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿದದ್ದು ದೊಡ್ಡದು ” ಎಂದೆ.

“ ಅದರಲ್ಲೇನಿದೆ ರಾಮರಾಮ ನಮ್ಮವರು ಬಂದರೆ....ಗುರುತು ಹತ್ತದೆ ? ” ಎಂದರು ಅವರು.

ನಾನು “ ತಾವು ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದೀರಿ ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ.

“ ನಾನೋ ? ಡಾಕ್ಟರ್. ಪ್ರಾಕ್ಟಿಸ್ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗಿದೆ ” ಎಂದರು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಹಾ ಬಂದಿತು. ಈರ್ವರೂ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿದವು. ತುಸು ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಆದಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಡಾಕ್ಟರರು “ ಆಯಿತು ರಾತ್ರಿ ೮|| ಗಂಟೆಗೆ ಟಾಂಗಾದಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡಿ ” ಎಂದು ಹೊರಟರು.

ಏಳುವರೆ ಗಂಟೆಯಾಯಿತೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಠಣ್ ಎಂದು ಒಂದು ಬಾರಿ ಸದ್ದಾಯಿತು. ನಾನು ಹೋಟೆಲಿನ ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ರಸ್ತೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಾಯಿಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಲೇಜ್ ಸ್ಟೂಡಂಟರ ಮೋಜು !. ಬೀದಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಬೆಡಗಿನ ಯುವತಿಯರ ದೃಶ್ಯ ! ಹೀಗೆ ನಾನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರಲು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ “ ರಾಮಸಾಬ ” ಎಂಬ ಟಾಂಗಾದವನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾನು ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ.

ತುಸು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವಾರು ಬೀದಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಟಾಂಗೆಯು ಆ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ “ಕಮ್ ಇನ್” ಎಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡರು. ಒಳಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಈವರೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ಡಾಕ್ಟರರು ಮಾತಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕರೆದ ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಬಂದು “ಮಾಮ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾ”....ಎಂದಿತು. ಡಾಕ್ಟರರು ಪಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕು ‘ನಿನ್ನ ಮಾಮಾ ಯಾರೋ’ ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಗು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಿತು.

ಅಂದು ಊಟವು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಕಮಲು-ಅತಿ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಊಟ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ನಾನು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಡಾಕ್ಟರರೊಂದಿಗೆ. ಊಟ ಮುಗಿಯಿತು. ವೀಳಿಯನ್ನು ಮೆದ್ದು ನಾನು “ಆಯಿತು. ಡಾಕ್ಟರ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್ತೆ” ಎಂದೆ.

ಡಾಕ್ಟರರು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ಕಮಲು ತುಸು ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ “ಇನ್ನ ಪುಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಬರಬೇಕು” ಎಂದಳು.

ನಾನು “ಆಗಲಿ” ಎಂದು ನಗುತ್ತ-“ಅದಕ್ಕೇನು ಕಮಲಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ನಾನಿರಲಿಲ್ಲ....ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯ ಹೆಸರೇನು?” ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ನಗುತ್ತ, ತನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಗುವಿಗೆ ‘ಹೇಳು ಕಿಟ್ಟು ಅವರ ಹೆಸರು’ ಎಂದಳು. ಹೀಗೆಂದು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವದಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಭ್ರಾತೃಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಒಂದೇ ನಿಮಿಷದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಬೆರಗಾದೆ!

ಇದೆಲ್ಲವೂ ದೇವರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿನ್ನೇನು? ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಗೆ ಟಾಂಗಾದವನು “ರಾವ ಸಾಬ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ!

ಗಂಗೆ ಅಳಿದ ಗಂಗಮ್ಮ

ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಆರ್ಯದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆರಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನದಾದ ಒಂದು ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬಹು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇಂತಹ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅವಶೇಷಗಳು ಒಂದೊಂದು ಹಿರಿಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕಗಳೇ ಎಂದು ಬೇರೆಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದಂತ ಕಥೆಗಳಂತೂ ಹಿಂದಿನ ಜನರ ತ್ಯಾಗ, ಶೌರ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಹೊಗಳುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ದಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

*

*

*

*

ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ತವರೂರು ಕೊರ್ಲಹಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ನಮಗೊಂದು ಹೊಲ ಇದೆ. ನಾನು ಸಣ್ಣವನಿರುವಾಗಿನಿಂದ ಆ ಚಿಕ್ಕಹಳ್ಳಿಗೆ ವರುಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ತುಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಆ ಹಳ್ಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಕರ್ಷಣವನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬೀರಿರುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿ ಸಣ್ಣದು. ಮುನ್ನೂರು ನಾನೂರು ಜನರು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಹೊಳೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ದಿನ್ನಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಕೋಟೆಯೊಂದು ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸ ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ಕೋಟೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಳೂರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹನು ಮನ ಗುಡಿಯೊಂದು. ಅದರ ಹತ್ತರವೇ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷ—ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಳೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ; ಒಬ್ಬರೇ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳಿಹೋದ ಆ ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸು ಆನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಹಿಸುತ್ತದೆ. ತುಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನದಿಯ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ತುಂಗಾಪಾನ ಮಾಡಿ

ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ ಆಗುವ ಆನಂದ-ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಬಾರದು. ತುಂಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಿಳಿಯಾದ ನೀರು; ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೊಂಕಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡ ಪಶ್ಚಿಮದ ದಿನ್ನೆಗಳು, ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಾವಿನ ತೋಪು-ಕವಿಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೇ ತಂದೊಡ್ಡುವವು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ “ಡಣಕ್ಕ ಮುದ್ದ”ನೆಂಬ ಮಹಾಪುರುಷನು ತುಂಗಿಗೆ ಅಣೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಲು ಅಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅದು ಫಲಿಸಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ತುಂಗಿ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರು “ದಿಡಗು” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಗಟ್ಟಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇನ್ನೊಂದು ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಆಗ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹನುಮನ ಗುಡಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಇಂಥ ರಮ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಊರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಆ ಹಿಂದಿನ ಜನರ ರಸಿಕತೆ ಕೊಂಡಾಡುವಂತಹದು.

ಆ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕವನ್ನು ತುಂಗಿಯು ಹೊಂದಿ ಕೊಂಡು ಹರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಬಹುದೂರದ ವರೆಗೆ ರಮ್ಯವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಈಗ ಭದ್ರವಾದವುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಜನರು ಅವುಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನದಿಯು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿವರುಷವು ಈ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವದೇನೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿತು. ಮಳೆಯು ಆ ವರುಷ ಬಹಳ ಬಿದ್ದು, ಮೇರಿದಪ್ಪಿ ನದಿಯ ನೀರು ಬಂದು ಕೋಟೆಯ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿತು. ಹಾಗೂ ಕೋಟೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಗ್ರಾಮಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಹೊಳೆ ಊರು ಹೊಕ್ಕಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕೆ ? ಜನರು ಭೀತರಾದರು. ಭೋರೆಂದು ಗರ್ಜಿಸುವ ನದಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ನುಂಗಲು ಹವ್ಯಾಸ ಪಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಜನರೆಲ್ಲ ನಂಬಿದರು. ಜನರೆಲ್ಲ ಹೊಹಾರಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳ ತಾಕಲಾಟ-ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಲಿನ ಗರ್ಜನೆಯಂತೂ

ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜನರು ಹರಗೋಲಿ ನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವೇಳೆಗಳೆದಂತೆ ನೀರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಊರ ಪಂಚರು ದಿಕ್ಕು ಗಾಣದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೂ ತುಸು ಕಳೆಯಿಲ್ಲ! ಜಲಪ್ರಳಯವು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಅರಿತು ಹಿರಿಪಂಚ, ರಾಮಣ್ಣ “ಇದು ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯಪ್ಪ, ಮೊದಲಗಟ್ಟಿಯ ಹನುಮನ ಪಾದವನ್ನು ನೀರು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ನಮಗೆ ಹನುಮನೇ ಗತಿ.” ಎಂದು ನಿಟ್ಟಿಸುರು ಬಿಟ್ಟು ಮೊದಲಗಟ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮೋರೆನಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ! ಕ್ಷಣಕಾಲ ಇನ್ನುಳಿದ ಜನ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜನಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಮ.ಪ್ಪಿನ ಮುದಕಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು “ಎವ್ವಾ ಗಂಗೀ ಅಳಸಬೇಕರಿ ಅಂದರೆ ಗಂಗಮ್ಮ ಹಿಂದ ಸರಿತಾಳ” ಎಂದಳು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹಿರಿ ಪಂಚ ರಾಮಣ್ಣನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚು ಮೂಡಿತು. ಅವನು ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯನ್ನಿಳಿದು, ಊರ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಇನ್ನುಳಿದ ಪಂಚರಿಗೆ ಹೇಳಿದ “ಗಂಗೆ ಅಳಿಯುವ ಗರತಿ ಯಾರಪ್ಪಾ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ?” ಎಂದು ಪಂಚ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಬಹು ವಿನೋದಿ. “ಊರ ತುಂಬ ಗರತೇರಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ಜೀವ ಕೊಡೋದಕ್ಕೆ ಯಾರ ಮುಂದ ಬರತಾರ ?” ಎಂದು ಅಂಥ ಗಂಭೀರ ವಾತಾವರಣವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಡಿಲಿಸಿದ !

ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಶುದ್ಧಿ ಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹದಿಬದಿಯ ಧರ್ಮವಾದರೂ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ತ್ರಿಕರ್ಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶುದ್ಧಳೆಂದು ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದ ಗರತಿ ಗಂಗೆ ಅಳಿಯಬೇಕು ! ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ವಿದು ! ಊರ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಕಾಲ. ಜನರೆಲ್ಲ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆದರು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ಊರಲ್ಲಿ ಡಂಗುರ ಸಾರುವದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಊರ ಹೊಲೆಯ ಡಂಗುರ ಸಾರುತ್ತ ಹೊರಟ. ಓಣಿಯ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು “ಗರತಿ ಗಂಗಮ್ಮ ಬನ್ನಿ, ಗಂಗೆ ಅಳಿಯುವದಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಕೂಗುವ ! ಮನೆಯೊಳಗಿ ನಿಂದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಮುಖಕೂಡ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದು-ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು “ಊರಾಗ ಒಬ್ಬ

ಗರತಿ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಏನಿಮ ದೈವ ? ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟಿಸುರು ಬಿಟ್ಟು ಡಂಗುರದವ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಪಂಚ ರಾಮಣ್ಣನ ಮೋರೆ ತೀರ ಕೆಟ್ಟಿತು. ಊರು ಮಳಗುವದೇ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಒಂದು ನಿಟ್ಟಿಸುರು ಬಿಟ್ಟು. ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ತುಸು ಮುಂದೆ ಬಂದು “ ಏ ಹೊಲ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಕೇರಾಗ ಡಂಗುರ ಹೊಡದೇನು ? ” ಎಂದ.

“ ಇಲ್ಲ ದ್ಯಾವರು. ನಮ್ಮ ಕೇರಾಗ ಏನ ಹೊರಡತಾರ್ರ ಗರತ್ತಾರು ? ತುಂಬಿದ ಊರಾಗ ಒಬ್ಬ ಗರತಿ ಬಂದು ಗಂಗೀ ಅಳೀತೀನಿ ಅನಲಿಲ್ಲ. ” “ ಛೀ ನಿನ ಮಂಜಾಳ ಹೋಗಾ. ಹೋಗು ಹೊಲಗೇರಿಗೆ. ಅಲ್ಲಾ ಸಾರು ಡಂಗುರ. ” ಎಂದು ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಡಂಗುರದ ದ್ಯಾಮ ಓಡುತ್ತ ಹೊಲಗೇರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ.

ಡಂಗುರದ ದ್ಯಾಮ ಓಡುತ್ತ ಓಡುತ್ತ ಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇರಿಯ ದ್ಯಾಮವನ್ನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು “ ದ್ಯಾಮವನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಡಂಗುರ ಹೊಡತೀನಿ ನಮ್ಮ ಕೇರಿಯಾಗಿನ ಗರತೇರು ಬಂದು ಗಂಗಿ ಅಳಿರೆವ್ವೊ ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಡಂಗುರದ ತಮ್ಮಟೆ ಬಾರಿಸಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡ. ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು ಅವನ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಸ್ಥಳದ ಹತ್ತರವೇ ಇದ್ದ ಗುಡಿಸಲೊಂದರೊಳಗಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಏನು ಆಕಾರ ! ಹರಿದ ಅರಿವೆ ಮೈಮೇಲೆ ! ಕೂದಲು ಹರಡಿವೆ-ಆದರೆ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿಯ ಮೂಗುತಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಾರುತ್ತಿದೆ ಇವಳು ಗರತಿ ಎಂದು ! ಗಂಗವ್ವ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು—

“ ಏನು ದ್ಯಾಮಪ್ಪ-ಗರತೇರು ಯಾಕ ಬೇಕು ? ” ಎಂದು ತನ್ನ ಬಡ ಕಲಾದ ಕೂಸನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

“ ಎವ್ವ ಗಂಗವ್ವ, ಏನು ಹೇಳೋದು—ಊರ ಮುಳಗತೈತಿ ! ನೀರ ಏರಾಕ ಹತ್ತೀತಿ ಕಾಣವಲ್ಲತ ? ”

“ ಏನರ ಓ ಹೇಳೋದೈತಿ ಹೇಳೆರ ಹೇಳಲಾ ? ”

“ ಗರತಿ ಬಂದು ಗಂಗಿ ಅಳಬೇಕು, ಅಂದರ ನೀರ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟತೈತಿ ಮಾರಾಯಿತಿ ! ”

“ ಮಡಿವಂತರು ಊರಾಗ ಇರೋಮುಂದ ನಮ್ಮ ಕೇರಾಗ ಯಾಕ ಬಂದೆಪಾ ! ”

“ ಊರೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಕಳು ಹಿದರು ಪಂಚಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರು.”

“ ಎಣ್ಣಾ, ಹಾಂಗಾರ ನಾ ಅಳಿತೇನಿ ಗಂಗೀ ಅಂತ ಹೇಳಪಾ—ಯತ್ತಾ ಗಾದರು ಊರರ ಉಳಲಿ !”

“ ಯವ್ವ—೯ ನೋಡಿ ಹೇಳು. ಅದು ಸಣ್ಣ ಹ್ವಾರೆವಲ್ಲ ! ಎಂಥೆಂಥ ವರೋ-ಹಿಂದ ಸರದಾರು ”

“ ಇರಲಿ ಬಿಡು ಎಣ್ಣಾ ! ನೀ ಹೇಳ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರಿಗೆ-ಹೊಲ್ಯಾರ ಗಂಗಿ “ ಗಂಗೀ ”—ಅಳಿತೇನಿ ಅಂದಳು ಅಂತ. ಗಡ ಹೋಗು ನಂದರ ಬ್ಯಾಡ ” ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲು ಹೊಕ್ಕಳು.

ದ್ಯಾಮ ಓಡುತ್ತ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಮುಂದ ನಿಂತು ಮಜರಿ ಹೊಡೆದು “ಎಪ್ಪಾ ಕೆಲಸ ಆತು! ನಮ್ಮ ಕೇರಿ ಮಾನಾ ಉಳಸಿದ್ದು ಗಂಗವ್ವ !”

“ ಏನೋ ಯಾರು ಅಳಿತೇನಿ ಅಂದರು ಗಂಗೀನ ?” ಎಂದು ಪಂಚ ರಾಮಣ್ಣ ಎದ್ದು ನಿಂತು. ಕೇಳಿದ.

“ ಹೊಲಗೇರಿ ಒಳಗ ಗಂಗವ್ವ ಅದಾಳಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಕರಿಯಾನ ಹೆಂಡತಿ ಆಕಿ....ಅಳಿತೇನಿ ಗಂಗೀನ ಅಂತ ಹೇಳಾಳು. ”

ದ್ಯಾಮನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ರಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಊರಮಾನ ಯಾರಾದರೂ ಉಳಿಸಿದರಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿತು ! ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಕಡೆಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುವಿ ರಾಮಣ್ಣ ನುಡಿದ. “ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವದು ?” “ ಅದರಾಗ ಎನ್ನೆತಿ ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಗಂಗಿ ಅಳಸೋದು. ಆದರ ಕರಿಯಾನ ಕರಿಸಿ ಕೇಳಬೇಕು” ! ಎಂದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಊರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು. ಊರ ಹೆಂಗಳೆಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಗುಜುಗುಜು ಮಾತನಾಡಹತ್ತಿದರು. “ತುಂಗಮ್ಮ ಏನ ಮಾಡತಾಳೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ಏನು ಆ ಹೊಲ್ಯಾರ ಗಂಗೀನ ಒಳಗ ಎಳಕೋತಾಳೋ?” ಎಂದು, ಜನರು ಗಂಗಿ ಅಳಿಯುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾದ ದ್ದೆಂದು ನುಡಿಯ ತೊಡಗಿದರು. ನೆರೆದ ಹೆಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಮಾತ ನಾಡಿದವು. ಓರ್ವಳು “ ಗಂಗೀ ಅಳಿಯೋದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ. ತುಸು ಏನಾ ದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರ—ಹೊಳೆ ಅಳಿಯುವವಳನ್ನು ಒಳಗ ಎಳಕೋ

ತದ—ಜೀವ ಕೊಡೊ ಪ್ರಸಂಗ ” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದ ಅಂಥ ಒಂದು ಭೀಕರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಳು.

ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹೇಗೋ ಸರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಊರ ಪಂಚರು ಮಾತ್ರ ಗಂಗೆ ಅಳಿಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಗಂಗೆ ಅಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮರಗಳು ಬೇಕು ಅಳಿಯುವವಳಿಗೆ ಉಡಿತುಂಬಿಸಬೇಕು. ಹೊಸ ಸೀರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಊರತುಂಬ ಅವಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಅವಳು ಹೊಳೆಯದಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಂಗೆ ಅಳಿಯಬೇಕು—ಇದು ನಿಯಮ. ರಾಮಣ್ಣ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿ ಚಾವಡಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಆತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸಂಶಯ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಲೆಯರ ಗಂಗವ್ವನ ಗಂಡ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಅವಳನ್ನು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಹುದೆ ? ಎಂದು.

ಬೆಳಗು ಮಾಡಿದೆ ! ಜನ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಚಾವಡಿಯ ಮುದೆ ನೆರೆ ದಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಭೀತರಾಗಿ ವ್ದಾರೆ ! ಗರತಿ ಗಂಗಮ್ಮ ತನ್ನ ಮುರುಕು ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದ ಹೊರಹೊರಟಳು. ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹೊಸ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಚಾವಡಿಯಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಜನ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು ! ಅವಳ ಗಂಡ ಕರಿಯ ತನ್ನ ತೋಳಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಐದಾರು ವರುಷದ ಮಗು ಆಳುತ್ತ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಎಂಥ ಹೃದಯ ವಿದಾರಕ ದೃಶ್ಯ ! ಕರಿಯನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಳುವ ಹಣಕೆ ಹಾಕುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರ. ಬಹುಜನರಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವ ಕಾರ್ಯ ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ—ತಾನೇಕೆ ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕು ? ಚಾವಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಗಂಗಮ್ಮ ಊರ ಗೌಡರಿಗೆ—ಪಂಚರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು ! ರಾಮಣ್ಣ ತುಸು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕರಿಯನನ್ನು ಕೇಳಿದ. “ ಕರಿಯಾ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧ ನಾವಿಲ್ಲ ! ನಿಜ ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಿ ಅಳಿಯೋದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಡುವಿಯಾ ? ”

ಅದಕ್ಕೆ ಕರಿಯಾ “ ದ್ಯಾವೃ ಆಕಿ ಸಾಯೋದಿಲ್ಲ. ನಾ ಕರೇ ಹೇಳ ತೀನಿ-ನೀರು ಹಿಂದ ಸರಿತ್ವೆತಿ ” ಎಂದ.

“ ಒಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಹೊಳೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡರೆ ? ”

“ ಎಷ್ಟಾ, ದ್ಯಾವೃ ಹಾಗ ಮಾಡ್ಯಾನ ? ನನ್ನ ಗಂಗಿ ಗರತಿ ಅದಾಳು ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮದಲಗಟ್ಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ !

ವಾದ್ಯಗಳ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಗಂಗಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೊರಟಳು. ಜನವೂ ಹೊರಟಿತು. ನದಿಯ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನೆಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ನೀರು ಬಹಳ ಎರಿದೆ ಗಂಗಮ್ಮ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ “ ತುಂಗಮ್ಮ-ನಾ ಗರತಿ ಕರೆ ಅದರ ನನ್ನ ಮಾನಾಲುಳಿಸಿ ಹಿಂದ ಸರಿ ತಾಯಿ ”- ಎಂದು ಮರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಗ್ಗಿದಳು. ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ನೀರು ಕೂಡಲೆ ಬಂದು ಪಾವಟಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು ! ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗಂಗಮ್ಮ ಮರ ತುಂಬಿ ಮೂರು ಸಲ ನೀರು ತುಂಬಿ ಉಗ್ಗಿದಳು. ಹೊಳೆಯು ಓಮ್ಮೆಲೆ ಇಳಿದುಹೋಯಿತು ! ಜನರೆಲ್ಲ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ಗಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಗಂಗಮ್ಮ ಯಾರಿಗೂ ಅರಿಯದಂತೆ ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲು ಸೇರಿದ್ದಳು !

*

*

*

*

ಈಗಲೂ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗಾಗಿ ಅಂದು ಊರ ಜನ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟ ಹೊಲವಿದೆ ! ಆ ಹೊಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಆಲದ ಮರವಿದೆ. ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಗಮ್ಮನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಆಮಾವಾಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ತ್ಯಾಗಿಗಳು ಸತ್ತರೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳುಮಾಡಲು ಗಂಗಮ್ಮ ಆ ಊರ ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾಳೆ !

ಮೋಟರ ಮಹಮ್ಮದ

ನಮ್ಮಂತಹ ಈಗಿನ ಜನಗಳಿಗೆ ಹೊಲ, ಮನೆ, ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆದರವಿಲ್ಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೋ ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾವಾದರೋ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳಾದವು. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ನಮಗೆ ಈಗ ಒಗ್ಗಬೇಕಾದರೂ ಹೇಗೆ ? ಶಹರದ ಬೆಡಗಿನ ಜೀವನದ ಮುಂದೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸರಳ ಜೀವನ ಸೊಗಸೆನಿಸುವದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೇ ? ಈ ಸಿನೆಮಾ ಮಂದಿರಗಳು. ವಿವಿಧ ವಿವಿಧ ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಹೋಟಲುಗಳು, ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಆಟಪಾಟಗಳು—ನಮಗೆ ಆ ಹಾಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ ? ಇರಲಿ. ಅಂದು ನಾನು ಹಿರಿಯರ ಹಟದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾದರೂ ನಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಜಮೀನಿನ ಲಾವಣೀ ಹಣ ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೊರಡುವದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ಈಗಿನ ಹೊಸ ಕಾಯಿದೆಗಳ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ತೊಂದರೆಗಳು ಬಂದು ಮುತ್ತುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಟೆನೆನ್ಸಿ ಕಾಯಿದೆ ಅನ್ವಯದ ಮೇರೆಗೆ ನಮ್ಮ ರೈತ ನಮಗೆ ದುಡ್ಡುಕೊಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ದುಡ್ಡು ಮುಳಗಿಸುವ ದಕ್ಕೆ ಹಟತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನಾದರೂ ಮಾಡುವದೇನು ? ಏನೋ ಮೋರೆ ಬದಲಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸವಿಮಾತಿಗಾದರೂ ಅವನು ಮಣಿಯ ಬಹುದೆಂದು ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ ಅಂದು ನಮ್ಮೂರ ಮೋಟಾರ ಹತ್ತಿದೆ.

ನಾನು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ ! ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಉದ್ಧಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಹರಿಜನದಲ್ಲಿ ಓದಿ, ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು, ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವವರಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬ. ಈ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಲ್ಲಿ, ಯಾರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗಂತೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾದಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯು ಸಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೂ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ನಾವು ಯೋಚನೆ ಮಾಡದೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಮಾತ್ರ ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಅಂದು ಮೋಟಾರು ತ.ಸು ಹೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಅದು ಮುಚ್ಚಂಚೆಯ ಸಮಯ. ದನಕರಗಳ ಕಾಲಿನ ಧೂಳಿ ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು ದನಗಳ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಗಂಟೆಗಳ ನಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. “ ಬಾರೋ ಬಸವಣ್ಣ ಬಾ ” ಎಂಬ ದನಗಾಯಿಗಳ ಜಾನಪದದ ಸಂಗೀತ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯವು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ನನಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆನಂದವಾಯಿತು.

ನಾನು ಸಣ್ಣವನಿರುವಾಗ ಈಗ ಮೋಟರು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ! ಈಗ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಚಹದಂತಿಗಡಿ, ನಾಲ್ಕಾರು ಬೀಡಿ ಅಂಗಡಿಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜನರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಮೋಟಾರಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಊರಲ್ಲಿ ಹೋಗುವದೆಂದು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದೆ. ಹತ್ತರವೇ ಇರುವ ಗುಡಿಸಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಮ್ಯಾಕ್ಸ್-ಬೆಳಕು ಹೊರಸೂಸಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತುಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದೆ. “ ಚಹಾ ಕಾಫಿ ಫರಾಳದ ಅಂಗಡಿ ” ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಅಕ್ಷರಗಳ ಬೋರ್ಡು ! ‘ ಸಂಪೋಷ ’ ಎಂದು ಒಳಹೊಕ್ಕೆ. ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಸದ್ದಾ ಮುದ್ದಾ ಕಪಾಟು ಇಟ್ಟಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ ! ರೂಢಿ ಉಲ್ಲ ಫರಾಳವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುಗಳೇನು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕಾರು ಉದ್ದನ್ನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಫಳಗಳನ್ನು ಅಂತರವಾಗಿಟ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಅವ ಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ನಾವು “ ಬೆಂಚು ” ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು ! ನಾನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ “ ಯಾಕರೀ.....ರಾಯರ

ಯಾವಾಗ ಬಂದ್ರೀ ?” ಎಂದ. ನಾನು “ ಈಗ ಮೋಟಾರಿಗೆ ಬಂದೆ. ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುವಿದೆ. ಆದರೂ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾದರೋ ಮಹಮ್ಮದಿಯನೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟ ! ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ದನಾ ಫರ್‌ಕ್ಯಾಪು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಖಾಕಿ ಕೋಟು, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಮಿರಿ ಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಸ್ಲಿಪರ್ಸ್-ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕಳಿತಂದು ಕೊಟ್ಟವೆ. ನಿರಾಯಾಸ ವಾಗಿ ಸಿಗಾರೇಟ್ ಹೊಗೆ ಬಿಡುವ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರಿರಬಹುದು ? ತುಸು ತಲೆ ತುರಸಿಕೊಂಡು “ ನೀನು....ನಮ್ಮ ಎಂದ, ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ” ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು “ನಾನು ಮೋಟಾರ ಮಹಮ್ಮದ ಸಾಬರೀ....ನಾವೂ ನೀವೂಕೂಡೇ ಸಾಲಿ ಕಲ ತೇವಿ, ಗುರತ ಸಿಗವಲ್ಲತ್ರೇ ” ಎಂದ. “ಓಹೋ....ನೀನ....ಮಮ್ಮದಸಾಬ ಈಗ ಏನ ಮಾಡತೀಪಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ ರಾಮಣ್ಣಾರ ನಮ್ಮ ಧಂದೆವು ಏನ್ರೀ....ಹೀಗ ” ಎಂದ. ನಾನು ಮಾತನಾಡದೆ ಅವನನ್ನು ಹುಳು ಹುಳು ನೋಡಿದೆ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಒಕ್ಕಲಿಗರೂ ನನ್ನಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನೇ ನುಡಿದ “ ಮೋಟಾರ ಧಂದೇವ್ರಿ ನಮ್ಮದು. ಏನು ನಿಮ್ಮಾಂಗ ಕಲತೇವ್ರೇ ನಾವು ? ”

“ ನೀ ಈಗ ಡ್ರಾಯಿವ್ವರ ಆಗೀ ಏನು ? ”

“ ಡ್ರಾಯಿವ್ವರನೂ ಆಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಮಾಲಕನೂ ಆಗೇನಿ ” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಸಿಗರೇಟು ಜಗ್ಗಿದ !

“ಅಲ್ಲಪಾ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬಾ, ಎಷ್ಟು ಮೋಟಾರ ಅದಾವು ನಿನ್ನವು ? ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದೆ.

“ ನನ್ನವು ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಮೋಟರ ಅದಾವ್ರಿ. ಇದ....ವರುಷ ಒಂದು ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಿರಣೀನು ಚಾಲು ಮಾಡೇನಿ ” ಎಂದ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಗೆ ಮತ್ತೆ ಮೋಟಾರ “ಘೌಂ....ಘೌಂ” ಸಪ್ಪಳ! ಮಹಮ್ಮದನು ಎದ್ದು “ ಕುಂತಗೋರಿ ರಾಮಣ್ಣಾರ. ರಾಮದುರ್ಗದ ಮೋಟರ ಬಂತು ನಾ ಈಗ ಬರತೇನಿ ” ಅಂದು ಹೊರಗೆ ಹೋದ. ನನಗೆ

ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನ ಮಾತುಕೇಳಿ ಬಹಳ ಅಚ್ಚರಿಯನಿಸಿತು. ನಾನು ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪದವೀಧರನಾಗಿ, ಕಣ್ಣು ಕೆಡುವಂತೆ ಓದಿ ಪಡೆದದ್ದಾದರೂ ಏನು? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಂತೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಮ್ಮದ ಸಾಬ ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಮೋಟರಿನ ಮಾಲಕ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿ. ಎಂಥ ಬದಲಾವಣೆ! ಹೀಗೆ ಎನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಚಹದ ಅಂಗಡಿಯ ಗೋಡೆಗೆ ಕೈಲಾಸನಾಥನ ಚಿತ್ರ ತೂಗು ಬಿದ್ದಿದೆ! ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ವಾಮಾಂಕದೊಳಿಸಿ, ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು-ಇಲ್ಲಿ ಈ ಚಹದ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಕುಡಿದು ಬೇಸತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಎಂದು ಏನೋ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ “ರಾಯರ, ಚಹಾ ಕಾಸೇನಿ ಸಿಂಗಲ್ಲ ಕೊಡಲೋ ಡಬ್ಬಲ್ ಬೇಕೋ” ಎಂಬ ಧ್ವನಿ! ಅಂಗಡಿಯ ಮಾಲಕ ನನ್ನೆದುರು ನಿಂತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಕರವಸೂಲಿ ಬಿಟ್ಟುನೆ? “ಸಿಂಗಲ್ ಸಾಕು. ಸ್ವಚ್ಛ ಕಪ್ಪು ಬಸಿ ತೊಳೆದು ಕೊಡು” ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಾ “ನಮ್ಮೂರ ಚಹಾನರಸ ಕುಡದು ನೋಡ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಾಗ ಸಿಗಾಕಿಲ್ಲ ಇಂಥಾದು” ಎಂದ. ನಾನು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಮುಂಬಯಿಯಾಗ ಇಂಥ: ಚಹಾ ಸಿಕ್ಕೇತಾದರೂ ಹೇಗೆ-ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಚಹ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಮಾಡಿ ಕುಡಿದೆ. ನನ್ನ ಚಹಾಪಾರ್ಟಿ ಮುಗಿಯುವದ ರಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ಬಂದು “ಉರಾಗ ಹೊಗೋಣ ಬರ್ಲಿ.... ರಾಮಣ್ಣ” ಅಂದ.

ಪೆಟ್ರೋಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹುಡುಗ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದ, ನಾನು ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾದೆ! ನಾನು ಹಾಗೂ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಉರಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆವು. ನಾನು ಹೋಗ ಬೇಕಾದ ಮನೆ ಸಮೀಪಿಸಲು ಮಹಮ್ಮದ “ನಾಳೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಕ್ಸೇನಿ ರಾಯರ ಈ ಉರಾಗ ನಾಕ ದಿವಸ ಇದ್ದ ಹೋಗ್ಲಿ. ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದ.

“ನನ್ನ ಹೊಲದ ಲಾವಣೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿತಂದ್ರ ಹೋಗತೇನಿ” ಎಂದು ನಾನು ಮಾರುನುಡಿದೆ.

“ಯಾರ ಮಾಡ್ಯಾರ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೊಲ?”

“ ಹಿತಲ್ಪಮನಿ ತಿಪ್ಪ ಮಾಡ್ಯಾನ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮನೆಯಕಡೆಗೆ ಹೊರಟೆ “ ನಾಳೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ್ರೆ ” ಎಂದು ಮಹಮ್ಮದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ.

ನಾನು ಮನೆ ಸೇರಿದಾಗ ಸಾಕಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯವ ರೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಊಟವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಹೊರಟು ಅದು ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನ ಉದ್ಯೋಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು. ನಾನು ಅತಿಥಿಯಾದ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದೆ. “ ಮಹಮ್ಮದ ಸಾಬನ ತಾಯಿ ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾಳೇನು ? ”

“ ಛೇ....ಪಾಪ ! ಅವಳು ಸತ್ತು ಏಳು ವರ್ಷಾಯಿತು ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ಎಲಿ ಅಡಕೆ ಚಂಚಿ ತರಲು ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ನಾನು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಕಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಶರತ್ಕಾಲದ ಆಕಾಶ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ಕರಡಿತ್ತು. ಮಂದವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರು ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ತಿಳ್ಳೀ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುತ್ತ ಕಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಾಧಾನ; ಸುಖ ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಮಹಮ್ಮದನ ಸಂಗಡ ನಾನೂ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ತಿಳ್ಳೀ ಆಟವಾಡಿದ ಸವಿನೆನಪು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಹರ್ಷವನ್ನೀಯಿತು! ನಾನೂ ಈಗ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೆ ಆಡಲಾರೆನೆಂಬ ನೋವು ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಕಾಲಝರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಹುದೂರ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದೆಯೆಂಬ ಅರಿವು ಆಗ ನನಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮಹಮ್ಮದನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಟಗಾರ ಆದರೆ ತುಂಟ. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಓಡೆಯ ಹುಡುಗರ ನಾಯಕನೇ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಡದಿಂದ, ಅವನಿಗೇನು ಅವನ ತಾಯಿ ಚಂದಬಿ ಕೊರತೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕೂಲಿಮಾಡಿಯಾದರೂ ಮಹಮ್ಮದನನ್ನು ಸುಖವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮಗ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಮ್ಮದ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ

ಎಂದು ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಡಾಳನೆಂಬ ಬಿರದು ಪಡೆದುಕೊಂಡನೇ ಹೊರತು-ಶಿಕ್ಷಣ ವನ್ನಲ್ಲ! ಅಂಕಿ ಮಗ್ಗಿಗಳನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾರದ್ದಕ್ಕೆ ಮೊಣಕ್ಕೆ ಮುರಿಯುವಂತೆ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಜಾಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನ್ಯಾಯತೆಗೆದು ಅವರನ್ನು ಗುದ್ದಿ ಅಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹಮ್ಮದನ ಹಾವಳಿ ಹೀಗೆ ಸಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಈಯತ್ತೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ. ಶಾಲೆಯ ಜೀವನ ಅವನಿಗೆ ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲೇನೋ ? ಶಾಲೆಬಿಟ್ಟ !

ಹುಡುಗ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸುಂದರ. ನೀಟಾದ ಮೂಗು. ದುಂಡನ್ನ ಮೋರೆ. ಬಣ್ಣವು ನಸುಗೆಂಪು. ಈಗ ಚನ್ನಾಗಿ ಕ್ರಾಪ್ ಬಿಟ್ಟು, ಹಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಓಣಿ ಓಣಿ “ತನನ...ನನನ” ಹಾಡುತ್ತ ತಿರುಗುವದಕ್ಕೇ ಸುರುವು ಮಾಡಿದ ಮಹಮ್ಮದನು ಸಾಲೆಗೆ ಬರುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಳಿಕ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆವು! ಅವನ ಸಂಗಡ ಆಟವಾಡುವದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟೆವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯರು ನಾವು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಅವ ಕಾಶಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಜಾಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನಾಗಿ ಮಹ ಮ್ಮದನನ್ನು ಹಳಿಯುವವನಾಗಿದ್ದೆ.

ಆ ವರುಷ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಸ್ವಯಂವರ ನಾಟಕವಾಗತಕ್ಕ ದ್ದಿತ್ತು. ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮಹಮ್ಮದನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಪ್ರತಿ ದಿನಸ ತಾಲೀಮು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಮ್ಮದನ ಕಂಠವಾದರೂ ಮಧುರ. ಮಹಮ್ಮದನಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಹಳ ಬದಲಾವಣೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉದ್ದವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ. ಮೇಲಾಗಿ ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ತಿರುಗಾಡಹತ್ತಿದ. ನಮಗೆಲ್ಲ ಮಹಮ್ಮದನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಂಜಿಕೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು, ಶಾಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು—ನಾವೂ ಉಡಾಳ ರಾದೇವೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ. ಚಾಂದಬೀ ಮಾತ್ರ ಮಗನ ಮಂಗತನಕ್ಕೆ ಬಹಳೇ ಮರಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಊಟ ತಿನಿಸುಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ರುಕ್ಕಿಣಿ ಸ್ವಯಂವರ ನಾಟಕವಾಡುವ ದಿನವದು. ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮ. ಹಿರಿಯರು, ಹುಡುಗರು, ಎಲ್ಲರೂ ಅಟ್ಟಿದ ಹತ್ತರವೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅಡ್ಡಹಾದಿ ಹಿಡಿಯಬಾರದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕಟು ಕಠೋರವಾದ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಅಟ್ಟಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಅಂದು ಮಹಮ್ಮದ ರುಕ್ಕಿಣಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡಕೊಳ್ಳುವವ. ಹೇಗೆ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂತುಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದೆವು. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು; ನಾಟಕವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರುಕ್ಕಿಣಿಯ ಪ್ರವೇಶವಾದೊಡನೆ ಎಲ್ಲರೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಿಣಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ ಮಹಮ್ಮದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿಯೇ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಊರ ಜನರಿಂದ “ ವಾಹವ್ವಾ ” ಅನಿಸಿಕೊಂಡ ! ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರಾದರೂ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು “ ಮಹಮ್ಮದ ಬಹಳ ಜಾಣ ಹುಡುಗ. ಅದರ ಉಡಾಳ ” ಎಂದು ಶರಾಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು “ ಹೌದು ಹೌದು ” ಎಂದರು ಊರ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಮಹಮ್ಮದನನ್ನು ಹೊಗಳುವವರೆ. ಚಾಂದಬಿ ರುಕ್ಕಿಣಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟಳು. ತನಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಭಾವ ಮೂಡಿರಬೇಕು ಪಾಪ ಅವಳಿಗೆ. ಮಹಮ್ಮದ ಊರ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡ.

*

*

*

ನಾನು ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ರಸ ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ನೆನೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ರಾಮರಾಯರು ತಮ್ಮ ಎಲಿ ಅಡಕಿ ಸಾಮಗ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು “ ಮತ್ತೇನು ಎಲ್ಲಾ ಅರಾಮ ಧಾರವಾಡದಾಗ ” ಎಂದು ನನ್ನ ವಿಚಾರದಿಳಿಯನ್ನು ಹರಿದರು !

“ ಹೂಂ ನೆಟ್ಟಗ ನಡದದ. ಹಳ್ಳಿನ ನೆಟ್ಟಗ ಅಂತಾರ ಹಿರೇರು ” ಎಂದು ಆಕಳಿಸಿದೆ.

“ ಹೌದರೇ....ಹಳ್ಳಿ ನೆಟ್ಟಗ ಖರೇ. ಅದರ ಈಗ ರೈತರು ಮೊದಲಿ ನ್ಹಾಂಗ ದುಡಿಯದುಲ್ಲಾ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ನಮ್ಮ ರೈತಾ ಲಾವಣೀ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಯರು “ನಿಮ್ಮ ರೈತ ಯಾರ. ?.....ಹ....ಹ. ಅವನ ಹಿತ್ತಲ ಮನಿ ತಿಪ್ಪ!” ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಅಪರ ನಗುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿತ್ತು.

ನಾನು ಆ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನ ಮಾತು ಎತ್ತಿದೆ. “ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ನಾಲ್ಕು ಮೋಟರು ಇಟ್ಟುನಂತಲ್ಲಾ” ಎಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮರಾಯರು ಒಮ್ಮೆ ಎದ್ದು ತಂಬಾಕು ಉಗಳಿ “ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳತೇನಿ ಕೇಳಿ” ಎಂದರು. ನನಗೂ ಬಹಳ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ರಾಯರು ಸುರುವು ಮಾಡಿದರು. “ಈ ಮಹಮ್ಮದ ಬಹಳ ಉಡಾಳ ಹುಡುಗ. ಇವನ ತಾಯಿ ಚಾಂದಬಿ ಇವನ ಕಾಲಾಗ ಗೋಳಾಡಿ ಗೋಳಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಒಂದು ಮನಿ ಮಾರಿ ಮೋಟಾರ ಕೊಂಡು ತಂದ. ಮೋಟಾರ ಧಂದೆ ಕೇಳಿಬೇಕ? ದಿನಾ ಬೆಳಗಾದ್ರ ರೊಕ್ಕ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತು. ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಅನ್ನೋದರಾಗ ಮಹಮ್ಮದ ನಾಲ್ಕು ಮೋಟರೇ ಖರೀದಿ ಮಾಡಿದ! ಈ ವರ್ಷ ಒಂದು ಗಿರಣೀನೂ ಹಾಕ್ಯಾನ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ತಂಬಾಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡರು.

“ಈಗ ಯಾರ ಮನ್ಯಾಗ ಇರತಾನ?” ಎಂದೆ.

“ಅದನ್ನೂ ಹೇಳತೇನಿ ಕೇಳಿ. ಹೋದ ವರ್ಷ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನೀನ ಖರೀದಿ ಹಿಡಿದಾನ—ನಮ್ಮ ಗೌಡರ ಮನಿ ಬಲಗಡೆ ಮನಿ!”

“ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನಿ ಮಹಮ್ಮದ ಖರೀದಿ ಹಿಡಿದಾನ?” ಎಂದು ನಾನು ಬೆರಗಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ. ಮತ್ತೆ ರಾಯರು “ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬರೋ ಕಾಲ. ಇರಲಿ—ಈಗ ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಚಿಮಣೀ ಯಣ್ಣಿಲ್ಲ—ಅದರ ಮಮ್ಮದನ ಮನ್ಯಾಗ ದಿನಾ ಪೆಟ್ರೋಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಉರಿತದ ತಿಳಿತ?”

“ಹಂಗಾರ ಮಹಮ್ಮದ ಈಗ ಸಾವುಕಾರ ಅನ್ನಿ”

“ಸಾವುಕಾರನೂ ಆಗ್ಯಾನ. ಊರಾಗ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಯಾನೂ ಆಗ್ಯಾನ. ಹುಡುಗ ಒಳ್ಳೇವ. ನಮ್ಮ ಮಾತಂತೂ ಎಂದೂ ಮೀರೂದುಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು.

ನಾನು ಮತ್ತೆ “ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾನೇನು ಸಾಬಾ?” ಎಂದೆ.

“ ಓಹೋ ತಿರುಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಾಗ್ಯಾವ. ಎಲ್ಲಾ ಭಲೋ ನಡೆದದ. ಈ ಹುಡುಗಾ ಇಷ್ಟ ಮುಂದ ಬಂದಾನು ಅಂತ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಎದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಈಗಾಗಳೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ನಾನೂ ದಣಿದಿದ್ದೆ; ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಗೈದೆ !

ಮರುದಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಮೋರೆತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ರೈತನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ತನ್ನ ಎತ್ತಿನ ಮೈ ತಿಕ್ಕುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು “ ಏನರೇ ರಾಯರ ಕುಂದ್ರಿ ” ಎಂದು ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿದ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ನನ್ನ ಮೋರೆ ನೋಡಿ “ ನೀವು ನಮ್ಮ ರಂಗಾಚಾರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ನಾನು ಅದಕ್ಕೇ “ ಹೌದು-ತಿಪ್ಪಣ್ಣ. ನಮ್ಮ ಲಾವಣೀ ಹಣ ಇಷ್ಟ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಪಾ ” ಎಂದೆ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ತುಸು ಮೋರೆ ಗಂಟೆಕ್ಕಿ “ ಈ ವರಸಾ ಕರಿಗಾಲ. ನನ್ನಕಡಿಂದ ಏನೂ ಕೊಡಾಕ ಆಗುದುಲ್ಲರಿ ” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿದ ! ನನಗೂ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು “ ನಾನು ಏನಾದರೂ ಬಿಡಾ ದುಲ್ಲಾ ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಏನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡನೋ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ, “ ರಾಯರ ಈ ಬಡಿದಾಟ ಬ್ಯಾಡ. ನಮ್ಮ ಮಮ್ಮದಸಾಬರ ಕಡೇ ನಡಿರಿ. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಮಾಡೋಣ ” ಎಂದು ಆತ್ತ ಕಡೆ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟ. ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ಇಷ್ಟು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮನುಷ್ಯನಾದದ್ದು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಆದರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನಾನೂ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟೆ. ನಾನೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರು ತ್ತಲೇ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬಾ ಬಹಳ ಆದರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ನಮ್ಮ ರೈತ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಡಿ ಕೊಂಡ. ನಾನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ “ ಎಷ್ಟು ಲಾವಣಿ ಹಣ ? ” ಎಂದ.

“ ನಾಕನೂರು ರೂಪಾಯಿ. ಹ್ಯಾಂಗಕೊಡೋದು ನೀವೂ ಹೇಳ್ತ ” ಎಂದ.

“ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ, ನಾ ಖರೇಮಾತ ಹೇಳತೇನಿ. ರಾಯರು ಒಳ್ಳೇ ಮನುಷ್ಯರು. ನೀ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ ” ಎಂದು ಮಹಮ್ಮದ ತಿಳಿಹೇಳಿದ.

ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತೆ “ ಸಾಬರ ನೀವು ಹ್ಯಾಂಗ ಹೇಳತೇರಿ ಹಾಂಗ ಮಾಡತೇನಿ ” ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ಮಹಮ್ಮದಸಾಬಾ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ರಾಯರ, ಈ ವರ್ಷ ಬಹಳ ಕೇಡು. ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೋಗೊಂಡು ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟು. ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಮಹ್ಮದಸಾಬನ ಈ ತಿರ್ಪು ಬಹಳ ಜಾಣತನದ್ದು. ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲವನ್ನೇ ಮುರಿದು ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ರೈತ ನಿಗೂ ನಮಗೂ ವೊದಲಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಆಗಲೇ ರೂಪಾಯಿ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ! ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಹಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಮ್ಮದಸಾಬನ ಮಾತಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೆಲೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಬಾಳುವ ಕದವಿರಲೇಬೇಕು.

ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ನನಗೆ ನಾಲ್ವಾರು ದಿನಸ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಹೋಗ ಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿದ್ದೆನಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಜೆಯ ದಿನ ಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸಂಜೆಯ ಮೋಟಾರಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡು ವದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ನಾನು ರಾಮರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು “ ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಾ ಅಂದ್ರ, ಈ ಊರಾಗಿನ ರೈತರು ಹೇಳಿದ್ದಾಂಗ ಕೇಳತಾರ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ವಾವು ಕುಪ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಮೋಟಾರಸ್ವಾಂಧಿಗೆ ಹೋದೆ. ಮಹಮ್ಮದಸಾಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ನಾನು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಫ್ರಂಟ ಸೀಟಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ “ ಹೋಗಿ ಬ್ರೀ....ನಮ್ಮನ್ನ ಮರಿಬ್ಯಾಡ್ರೀ ” ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಲೇ ಮೋಟರು ಹೊರಟಿತು.

ಮೋಟರ ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯು ಕಾಣದಾಯಿತು. ಮಹ ಮ್ಮದಸಾಬನ ಮೂರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದೆ.

ಯಾರು ಹೊಣೆ ?

“ಧಡ್.....ಧಡಲ್.....ಧಡಕ್ ” ಗಾಡಿ ನಿಂತಿತು. ಹೊರಗೆ ಮೋರೆಹಾಕಿ ನೋಡಿದೆ. ಕತ್ತಲು ಕವಿರಿತ್ತು. ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಪಕಪಕ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೂಡಲ ಗಾಳಿ ‘ ಸಿಳ್ಳು ’ ಎಂದು ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಇಳಿಯಬೇಕಾದ ನಿಲ್ದಾಣವದು. ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗ ಬೇಕಾದ ನಾನು ಕಚೇರಿಯ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೆಳಗಿಳಿದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ದಾಣದ ಬೀಪ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಡಿ ‘ ಕೊಂಯ್ಯ ’ ಎಂದು ಕೂಗಿದ್ದೇ ತಡ, ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟಿತು. ನಾನು ನಿಲ್ದಾಣ ಸೇರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪೋರ್ಟರ ದೀಪ ‘ ಉಘ ’ ಮಾಡಿದ್ದ ! ನಿದ್ದೆ ಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವೇಶನ್‌ಮಾಸ್ತರ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿಬಿಟ್ಟ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಕೆಲಜನ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನೂ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚದರ ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತೆ ! ರಾತ್ರಿ ಹೇಗಾದರೂ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲುಗವಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವನೂ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬಂದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವೇಶನ್‌ಮಾಸ್ತರು ಅದೇ ಸೇದಿ ಒಗೆದ ಕೊರೆ ಬೀಡಿಯನ್ನು ಹುಡುಗ ಕೂಡಲೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸೇದುತ್ತ ನಿಂತ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹರಕ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾ ನೆಂಬದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದು, ಗದಗದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತು ಒಳಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಹತ್ತರವೇ ಕಟಾಂಜನದ ಹತ್ತರ ಅಪ್ಪುಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ನಾನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ “ ಯಾರೋ ನೀನು ? ” ಎಂದೆ.

ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹುಡುಗ ಮರುಮಾತಾಗಿ “ ನಾನರೇ.....ನಾನರಿ ” ಎಂದ. ನಾನು ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ತುಸು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ “ ನಾ ಅಂದರ..... ಯಾರು ” ಅಂದೆ.

“ ನಾನರೆ ಕರಿಯಾರಿ.....ಅಪ್ಪಾ ಅವರ ” ಎಂದು ಗಕ್ಕನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹು.....ಹು.....ಹು ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಕರಿಯ ಶಬ್ದವೂ ಕೂಡ

ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಂಡು ತುಸುಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಡಿದೆ. ಹುಡುಗ ಬಡವನಿದ್ದದ್ದೇನೋ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನ ಲಕ್ಷ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಹುಡುಗ 'ಕೊಸ್-ಕೊಸ್' ಕೆಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮಾತು ಸುರುವುಮಾಡಿದೆ; "ಅಲ್ಲೋ, ಬೀಡಿ ಸೇದತೀ, ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ ನೀನು ! ಕೆಮ್ಮು ಹತ್ತದೇನು ಮಾಡೀತು ?"

"ತಂಡಿ ಹತ್ತತ್ತೈತರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇದಿದೆ." ಅವನ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. "ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅವನು ಗೊತ್ತಾದರ ನಿನಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳಬಹುದಲ್ಲ?" ಎಂದೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವದೇ ತಡ ಹುಡುಗ "ನಮ್ಮಪ್ಪ ಅವನು ಸತ್ತಾರ್ರಿ" ಎಂದ.

"ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ! ಅನಾಥ ಹುಡುಗ." ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದು ಮತ್ತೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕಳೆತುಕೊಂಡೆ. ವಿಚಾರಗಳು ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಹೊರಡಹತ್ತಿದವು. ಇಂಗ್ಲಂಡ, ರಶಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರನ್ನು ಸರಕಾರವು ಹೇಗೆ ಬೀಟ್ಟೀತು ? ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸರಕಾರವು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ.....! ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ವಿಚಾರ ನಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜನರಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿದ್ದವರೆಂದರೆ ನಾನು ಹಾಗೂ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ಕುಳಿತ ಆ ಅನಾಥ ಬಾಲಕ. ನಮ್ಮ ಮಾತು ಯಾರೂ ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ !

"ಅಲ್ಲೋ ತಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಯವರು ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲವೇನೋ?"

"ಅದಾರ್ರಿ ನಮ್ಮ ಮಾವ. ಅವರು ನನಗೆ ಬಹಳ ಹೊಡೆತಾರ್ರಿ."

"ಮತ್ತ ನೀ ಹೀಂಗಿ ಬೀಡಿ ಸೇದಿದರ ಬಿಟ್ಟಾರ ಹೇಳು" ಅಂದೆ.

"ಮನ್ಯಾಗ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಹಚ್ಚಿದರಿ, ನನಗೆ ಬ್ಯಾಸರ ಬಂತ್ರಿ."

"ಸಾಲಿಗೆ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲೇನೋ ನಿನ್ನ ಅವರು ?"

"ಇಲ್ಲರಿ" ಎಂದ. ಗಾಳಿ ಮತ್ತೆ ಭರ್ ಎಂದು ಬೀಸಿತು.

ನಿಲ್ದಾಣದ ಮೇಲಿರುವ ಮರದ ಎಲೆಗಳು ಬಳಬಳ ಉದುರಿದುವು. ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನಲು ಮತ್ತೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ಸ್ವೆಟರ್ ಇತ್ತು. ಹಾಗೂ ಮೇಲೊಂದು ಕೋಟು ಬೇರೆ!

ಆ ಹುಡುಗನ ಗತಿಯೇನು ? ಹರಕಲು ಬಟ್ಟೆ, ಮೇಲೆ ಹೊದಿಯುವ ದಕ್ಕಂತೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ !

ಈ ವರೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಹತ್ತರವೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆಯಿತು. ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ರಗ್ಗಿನ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು ! ತಾಯಿ ಮಲಗುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಜಿಸಿ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವನು ಮುಂಜಾನೆ ಎಳುವದೊಂದೇ ತಡ. ಮತ್ತೆ ಅವನಿಗೆ ಬಿಸಿ ತಿನಿಸು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ ! ಮನೆಯ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟು ಕರಿಯನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದೆ. ಏನು ಅಂತರ ! ಮನವು ಮರಗಿತು. ಅರಿಯವ ಅಳಲು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮನವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ' ಯಾಕೆ ಈ ಭೇದ ಜಗದಲ್ಲಿ ' ಎಂಬ ಒಳದನಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಹುಡುಗ ಮಾತ್ರ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ತೆಪ್ಪಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ನಾನೇ ಕಣಕಿದೆ.

“ ನೀನು ಈಗ ಇರುವದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ? ”

“ ಶೆಟ್ಟರ ಮನಿಯಾಗರಿ. ”

“ ನಿಮ್ಮೂರ ಶೆಟ್ಟರ ಮನಿಯಲ್ಲಿಯೋ ? ”

“ ಅಲ್ಲರೇ ರಾಯರ.....ಈ ಊರ ಶೆಟ್ಟರ ಮನಿಯಾಗರಿ. ”

“ ನಿನಗ ಪಗಾರ ಕೊಡತಾರೇನು ಶೆಟ್ಟರು ? ”

“ ಇಲ್ಲರಿ. ಊಟ ಅರವಿ ಈಟರಿ ”

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಹರಕ ಅರವೆ, ಇವನ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿಲ್ಲ, ಊಟವಂತೂ ಏನು ಕೊಡತ್ತಾರೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

“ ಶೆಟ್ಟರ ಮನಿಯಾಗ ಏನ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೀಯಪಾ ನೀ ? ”

“ ಮನಿಯಾಗಿನ ಕೆಲಸ ಹೇಳಿದ್ದರಿ. ಅಪ್ಪಾ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಅದೇನಿ. ”

“ ಶೆಟ್ಟರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೇನು ? ”

“ ಅದಾರ್ರಿ, ಮೂವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಲೆಗೆ ಹೋಕ್ತಾರ್ರಿ. ”

“ ನೀ ಯಾಕ ಹೋಗೂಬಲ್ಲಪಾ ? ”

“ ನಮಗೆದಕ ಬೇಕರಿ, ಸಾಲೀ-ಬಡವರಿಗೆ ? ”

ಬಡತನ ಎನ್ನುವದು ಎಂಥ ಭೀಕರ ರೋಗ ! ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವ ವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೇ ಜೀವ ಹಿಂಡುವ ರೋಗ. ಅಜ್ಞಾನದ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಡಹುವ ವೈರಿ! ಬಡತನ ತಂದೊಡ್ಡುವವರಾರು? ಅದು ಜನ್ಮಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೇ? ಹೀಗೆ ಜನ ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದರ ನಿವಾರಣೋಪಾಯ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಡತನ ರೋಗನಿವಾರಣೆ ಔಷಧಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾದೀತು? ಅದು ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ ವಾಗಬಹುದಲ್ಲ! ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ, ಮೈತುಂಬ ಬಟ್ಟೆ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಹಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಬೇಕು ಜನಕ್ಕೆ ?

ನಾನು ಸುವ್ಮನೆ ಕುಳಿತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಗ ಬೇಸತ್ತುವನಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಆಕಳಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಕೊಂಡ. ತುಸು ಹೊತ್ತಾಗಿರಬಹುದು. ಮರಳಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ರೇಲ್ವೆ ಗಡಿಯಾರ ‘ಥಣ್-ಥಣ್-ಥಣ್’ ಮೂರು ಬಾರಿಸಿತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಉರಿಯಹತ್ತಿದವು. ಆದರೆ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಗೆ ಒರಗುವ ನನಗೆ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದೀತು ? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಡ ಜನ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಳಕಳಿ ಇರುವದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ತತ್ವ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಮಧ್ಯ ಹುಡುಗ ನಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಹತ್ತಿದೆ.

“ ನೀ ಯಾಕ ಇವತ್ತ ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿ ? ”

“ ನಮ್ಮ ಶಿಟ್ಟರು ಊರಿಗೆ ಹೋದರಿ. ಅವರ ಗಂಟು ಹೊತ್ತಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಿನ್ನಿ. ”

“ ಊಟಮಾಡಿ ಬಂದಿಯಾ ? ”

“ ಹೂನ್ರಿ. ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿ. ”

“ ಬಹಳ ಕೆಮ್ಮತ್ತಿದಿ, ಶೆಟ್ಟರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಔಷಧ ಕುಡಿಯಲಾ ಮತ್ತೆ ?

“ ತಾನ ಹೊಕ್ಕತ್ತಿ ಕೆಮ್ಮು, ಅಗಸುದ್ಯಾ ಬ್ಯಾಡರಿ. ”

“ ನೀ ಹೀಂಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂತ ಇರಾವ ಏನಪ ತನ್ನಾ, ಶೆಟ್ಟರ ಮನಿಯಾಗ ? ”

ಹುಡುಗನಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೀಯಬೇಕೆಂದು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನಾಭವಿಷ್ಯತ್ತು ದೊಡ್ಡದಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು ? ಅವನ ಜನ್ಮ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಸಾಗಬೇಕು. ಇಂದು ಸಣ್ಣ ಕೂಲಿ ಆಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವ; ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡವನಾದಾಗ ದೊಡ್ಡ ಕೂಲಿಯಾಗುವ. ಇಷ್ಟೇ, ಈಗ-ಆಗಿನ ಅಂತರ! ಇದರ ಅರಿವು ಯಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕು ? ಸಮಾಜವು ಎಚ್ಚರಗೇಡಿಯಿರುವಾಗ, ಸಮಾಜದ ಎಳೆಗೆ ಹೇಗಾಗಬೇಕು ! ಎಂಬ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಿದ್ದೆ ಹತ್ತಿತು. ‘ ಕುಕೂಸ್ ಕೂಸ್ ’ ಎಂದು ಪ್ರೊಟೆರನ ಮನೆಯ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದೆ. ಮೂಡಲು ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತಲು ಕರಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಮಂದವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ತಲೆ ಜಡವಾಗಿತ್ತು. ಸಾವರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಎದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದೆ. ಆ ಅನಾಥ ಹುಡುಗ ಇನ್ನೂ ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ನಿದ್ದೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ! ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೊಣೆ ? ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ .....ಹೃದಯ ಉತ್ತರವನ್ನೀಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಡಬಡಿಸಿತು ಇಷ್ಟೆ ! ಅಜ್ಜನದ ಕತ್ತಲನ್ನು ಜ್ಞಾನ ರವಿ ಮೂಡಿ ಎಂದು ಕಳೆದಾನು—ಈ ಮುಂಜಾವಿ ನಂತೆ ? ಎಂದು ಏನೋ ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಹಾದಿ ನಡೆಯಹತ್ತಿದೆ.

ପଞ୍ଚମୁଦ୍ରା

